

# BÖRZSÖNYI HELYKÖN

*Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat*

*V. évfolyam 12. szám, 2010. december*

*"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."*



**Petrás Mária: Angyali üdvözlés (kerámia)**

## Tartalom:

3. o.: Régebben dézsaszám hullottak rám csókjaid; (Ketykó István verse)  
4.-5. o.: Utazás előtt; (p)ál-fordulás; (Pongrácz Ágnes versei)  
6. o.: Karácsony fénye; (Elbert Anita verse)  
8. o.: Mint két elveszett lélek...; (Szájbely Zsolt írása)  
10. o.: Nyilatkozat; (Csáky Károly verse)  
12. o.: Arc; (Székács László verse)  
14.-16. o.: Bubu; (Kovács T. István írása)  
18.-31. o.: Kőkeszi szakrális emlékei; (Csáky Károly képes helytörténeti írása)  
32.-34. o.: A befutó; (Kő-Szabó Imre írása)  
36.-38. o.: Esztendő végén Szilveszter; (Ács Bódog írása)  
40.-48. o.: Regék, legendák, történetek Balassagyarmat térségéből IV. rész; (Végh József gyűjtése)  
50.-51. o.: Házi múzeum – vidéken; (Pribojszky Mátyás írása)  
52.-53. o.: Bemutatjuk: Petrás Mária; (Csizmadia Gertrúd cikke a Hitvallás című lapból)  
54.-55. o.: A bőrönd; (Petrozsényi Nagy Pál írása)  
56.-58. o.: Metamorfózis; (Papp Klára-Márta írása)  
60.-67. o.: Színről színre; (Szokolay Zoltán szonett-koszorúja)  
68. o.: Ha ránk szakad a kereszt súlya...; (Hörömpő Gergely verse)  
70. o.: Fényvárás; (Németh Atilla verse)  
72.-83. o.: Mikolai betlehemes; (Karaffa Gyula képes beszámolója)  
84.-85. o.: Pályázatok;  
86. o.: Köszönöm  
87. o.: Impresszum;

E havi számunkat Petrás Mária népdalénekes, keramikus-művész tárgyainak fotóival díszítettem. A tárgyak az adventi időszakban *Drégelypalánk* község művelődési házában voltak kiállítva, a fotókat itt készíthettem el. Köszönet és hála a közlés jogáért, „cserében” kívánom, hogy Isten áldásával járja további útját, kedves Mária! Külön köszönet illeti a *Hitvallás* című lap szerkesztőségét, mivel megengedték, hogy (személyes találkozás híján) a Petrás Máriáról szóló cikket átvegyem tőlük.

A Szerk.

# KETTKÓ ISTVÁN

## Régebben dézsaszámra hullottak rám csókjaid

*mert több volt a vodkából az ünnepek után mint csókodból  
igaz a két évtized alatt mióta hitvesem vagy  
régebben dézsaszámra hullottak rám csókjaid abban fürdettél  
ha fáradtan morcosan jöttem haza távoli falvak  
vasutas irodáiból rideg bakterházaiból abban mosdattál  
ha ledobtam magamról izzadt gönceim vigyáztál rám ránk  
hittél a sírig tartó szerelmünkben hittél bennem bennünk  
legyen ez a vers egy utolsó állomás mielőtt  
végleg leszállok arról a szerelvényről melyet LÉTnek hívnak  
okosabb orvosok művelnek hitt (vagy önhitt) firkászok  
magukat költőnek valló az édes anyanyelvünket hírből sem ismerő  
szép magyar szavainkat meg sem tanult egyre jobban sárba tipró  
magukat íróknak valló nem e szép országba való  
„homo sapiensnek” nevezett egyfejű földi lények  
legyen ez a vers egy utolsó gyönyörű tangó  
mielőtt végleg áttáncolok egy más TÉRbe de veled szeretném eltáncolni  
ezt az utolsó tangót lobogó gyertyalángok félhomály  
szirén - zene füleinknek minden taktusa s mikor megáll szívem  
ez a mindig szelíd de annál kökeményebb dízelmotor  
lehelj még egy csókot homlokomra zárd le végleg kék szemeim  
intsd le a zenekart de a nagvestélyit még hagyd magadon  
viseld legalább addig amíg be nem helyeznek  
a cink ládába utána öltözz át egyszerű szerény éjfékete ruhába  
és emlékezz arra amikor régebben dézsaszámra hullottak rám csókjaid  
abban fürdettél ha fáradtan morcosan jöttem haza távoli falvak  
vasutas irodáiból rideg bakterházaiból abban mosdattál  
ha ledobtam magamról izzadt gönceim – majd emlékezz rám kedvesem*

*Balassagyarmat, 2003. január 31.*

# *PONGRÁCZ ÁGNES*

## **Utazás előtt**

Tarkára festem a vonatokat,  
virágokat ültetek sorra az ülések közé,  
és hallgatom,  
ahogyan álmokat fúj el az északi szél...

Ezüstre festem az embereket,  
kék színű szirmokat szórok a lelkük fölé,  
és hallgatom,  
ahogy Buddháról éppen Jézus mesél...

Magamra festem az éji-világot,  
démonok közt lakó angyal leszek,  
meglátod, egyszer  
szárnyaim nőnek,  
talán sírni fogsz majd,  
ha  
elmegek...  
és akkor tarkára festem a vonatokat,  
minden ülésre egy-egy szentet teszek:  
angyali expressz -  
hetedik vágány -  
indulunk:  
felhő-síneken...

## **(p)ál-fordulás**

morzsánként ették meg testem a verebek,  
fájt minden csípés,  
de sajnáltam tőlük a jajszavakat,  
mert eszembe jutott, hogy egyszer

a marakodó kutyák elé dobtak,  
ahol nem voltam jó csak egy finnyás falatnak,  
aztán kifinomult szaglással egy zsírosabb konc után rohantak,  
megint máshol

belém haraptak, majd  
leköptek és meghempergettek a sárban,  
olcsó ruhám ráncaiban rejtem el most is a rám száradt foltokat,

ezután megégettek,  
de ekkor nem hagytam magam,  
a tűz belül, apró szívemben lángolt,  
és már kicsit sem féltem a parázstól,  
talán megszelídültem,  
mint a bölcsességüket vesztő vadállatok,

porrá zúztak,  
hamvaim szórták a szélbe,

összetörtek  
még élő venyigében,

learattak  
zsengén, mielőtt

megnőttem a napnak

elvetettek  
maguktól, pedig a karjaik között se fogtak

elvetettek  
megnőttem a napnak  
learattak  
összetörtek  
porrá zúztak  
ezután megégettek  
belém haraptak majd  
a marakodó kutyák elé dobtak  
morzsánként ették meg testem a verebek  
- én vagyok az élet

# *ELBERT ANITA*

## **Karácsony fénye**

Fátyollal borította be az ég  
A Földet, harmatos szavak  
Csengenek, mintha szárnyra  
Kelne minden boldogtalan,  
Színes fénycsóvák barangolnak  
A horizont alatt, s közvetlen utána  
Az emberek szívébe lopta be magát  
Az Isten, érdes ujjaival megérintve  
Meggyötört embereket, kiknek  
Minden szava ez: fájok, ám  
Van egy nap az ódon kalendáriumban,  
Piros betűkkel szedve: Karácsony.  
S e szó hallatán megszépül a Föld.  
Jézus születésére emlékezve, s ezt  
Elfeledve, ajándékoznak emberek,  
S a hipermarketek zsíros pénzekkel  
Gazdagodnak e szent ünnepen.  
Karácsonynak értelme elveszett.  
Az emberek ünnepi ruháikban  
Olyanok, akár a szaloncukor,  
Bájjvigyor reszket ajkaikon,  
S a fényt nem látják meg.  
Betűket vés az Isten szívünkbe,  
De mi nem látjuk az Igét, hangokat  
Suttog fülünkbe, de mi nem halljuk  
Szavát, süket és vak a magyarság.  
Ám ki mégis meghallaná a hívó  
Szót, s éberén vigyázza azt, annak  
Ez az ünnep valódi szeretetet és fényt ad.  
Nekem nincs már kívánságom.  
Hogy élek, a legnagyobb titok,  
S lehajtanám fejemet Jézus jászola  
Mellé gondolatban, csak szívnam  
Magamba azt a sok szeretetet, s  
Ettől megittasodva érezném csak át,  
Mily fényes a világ, koldusoknak  
Pénzt dobnék, szegényeket megsegíteném,  
S ha egy nagy körbe kerülnék, melynek  
Kerete szeretettől ég, megváltozna a tér, s  
Ez a vers egy ajándék volna, melyet a világnak  
Adok, s a fénybirodalomban emlékezem,  
Az ég szárnyaira vetve, milyen is volt a karácsony.



**Mária látogatása Erzsébetnél**

# SZÁJBELY ZSOLT

## Mint két elveszett lélek...

- Romantikus vagyok - mondta fátyolos hangján Mary. - Gondolataim a múltban éledve építik jövőmet. Néha valóban nyomasztanak azok az ostoba tekintetek, melyek homályos célokat látnak minden megtervezett cselekedetben.

A szavak, ezek a személyenként és lelkenként változó kincsek, önálló életre kelve kergetőztek a lábunk alatt elterülő föld bölcs némaságának labirintusában.

- Az ideák, ezek a tulajdonnak tekintett, lényegében megfoghatatlan, leírhatatlan lények (mert minden gondolat élő, eleven organizmus!) múltban ragadt valóságuk reinkarnációiként újra és újra fényességgel (vagy örök homállyal) kecsgetetik életünket.

- Igazat szóltál az elébb! - mondta megdöbbenve a bozontos hajú Mary. - És mégis, képzeletünk képességeit kiaknázatlanul áldozzuk fel hasztalan célokért, a világ vértől vöröslő oltárán.

Főlemeltem a fejemet és tekintetemmel egy lehetséges álom nyilvánvaló jeleit kutattam: furcsa színeket, kegyetlen elmosódásokat a tér és az idő váltakozó látképein, de csupán egy magabiztosságának hiányától elbizonytalanodott arcot láttam, a súlyos gondolatok fátyola mögé rejtőzve. A száj nyilvánvaló görbületei a szomorúság örökös jelenlétéről tanúskodtak, a szemek csillogása pedig a múlthatatlan ábrándozás kicsiny fényjeleit tükrözte vissza, rendíthetetlen elszántsággal. Közelebb húzódtam hozzá, azzal a bizonytalan mozdulatsorral, amellyel azok az emberek közelednek társaik felé, kik valamiféle prófeciát, jelet, vagy bizonyosságot remélnek az illetőtől. Majd hirtelen megkérdezte tőlem:

- Mit jelentenek az álmok? Mit jelent álmodni? S az álom térbeli korlátai között, melyek valójában végtelenek, kaphat-e szerepet egy olyan ingatag talapzatokon nyugvó feltételezés, mint az idő?

- Az idő állandóság, az univerzum origója. Az univerzum végtelenségét elfogadva nyilvánvalóvá válik az idő szerepe álmaink szuverén valóságában, sőt, sziklaszilárd és megmásíthatatlan tényként áll előttünk! - feleltem, és magam is megdöbbsenem egy percre az általam elmondottakon. Aztán hirtelen fordult egyet a világegyetem és csupán a búcsúzás zománca izzott az éjszakában. Reggel, miután fölbredtem és leráztam az álom bilincseit, megpróbáltam visszamlékezni az álom természetére, de próbálkozásaim rendre kudarcot vallottak. Lassú léptekkel kibotorkáltam a kertbe és ott találtam Őt a vöröslő rózsabokrok mellett. A pillanat olyan volt, mint egy színpadi előadás, olyan volt, mintha egy láthatatlan rendező kéznyomát viselte volna magán. Váratlanul kezdett beszélni:

- Egy hajnalon, egy francia költő, a nevét már elfelejtettem, meglátta maga előtt a tökéletes és megmásíthatatlan boldogság angyalát, s attól a perctől fogva minden költeményét annak a látomásnak ajánlotta. Úgy érezte, talált egy dimenziót, melyben végre szabaddá lehet!

Szívárványként ragyogott föl bennem a felismerés, és a lehetőségek végtelen hálózatából hirtelen ölembe hullott egy kicsiny darabka. Mary így folytatta:

- Ha megérjük annak a felhőkre függesztett csodának a földreszállását, amelynek „holnap” a neve, talán meglelhetjük a boldogságot.

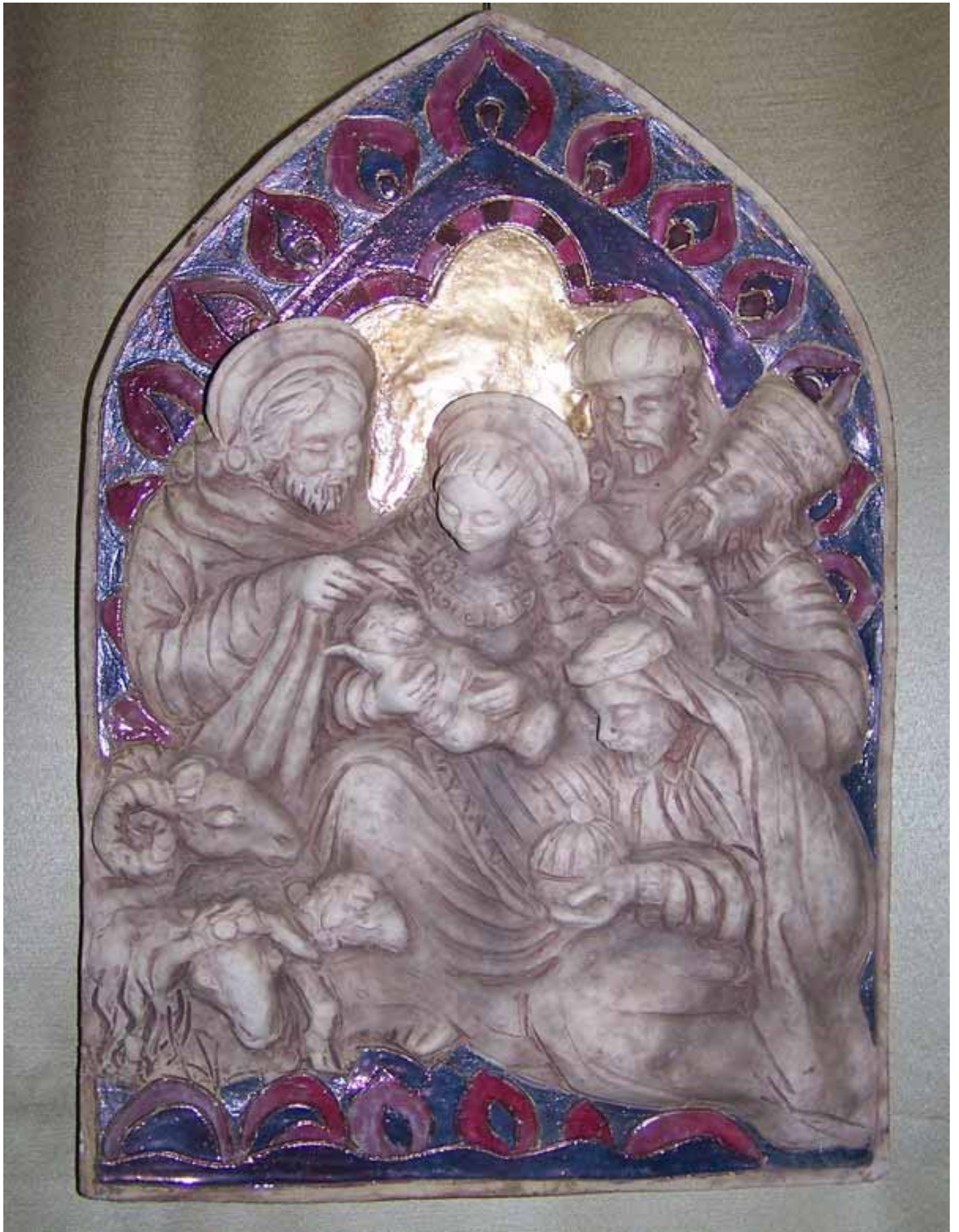
Meglepettnem kellett volna lennem, de mintha az egész szituáció, az egész helyzet olyanná vált volna, mint egy emlék. Szavamra! Még az évszám is felötlött bennem: 1795. április 14. Ám csupán egyetlen másodpercig kerített hatalmába ez az érzés, röviddel feltűnése után köddé vált, mint hajnalban a kósza kísértetek. Zavartan ejtettem ki a következő mondatokat, és bizton állíthatom, a tudatosság legcsekélyebb jelenlétét sem érzékelttem bennük:

- Hajnalban még felkél a Nap, fénye széthasítja az álmot, s tudati mezítelenségünktől rémülten újabb és újabb álmok habjaiba vetjük magunkat, míg végül rá nem döbbenünk, hogy tragédiánk csupán pontosan kidolgozott dráma a kozmosz antológiájában.

- Talán...talán igazad van, de igazságod csupán addig tekinthető megingathatatlanak, míg egy másik ember el nem kezdi harsogni saját igazságát, mely pár hónap elteltével mindenki igazsága lesz, mert a lélek mindig az új és az ismeretlen felé evez, és téged rövid időn belül elfelejtenek majd.

Késő délután valahogy elváltak útjaink, mint ahogyan az elsárgult levél válik el a fától, de mikor beköszöntött az éjszaka, ismét találkoztunk a hatalmas termék nyomasztó félhomályában. A holdfény valami különös szentséget varázsolt alakja köré, mely a végső tisztelet misztikumát juttatta eszembe. És ebben a megismételhetetlen kábulatban, mint két elveszett lélek, elmerültünk az idő végtelen óceánjában...





Betlehem

# *CSÁKY KÁROLY*

## **Nyilatkozat**

Ítélnétek  
Isten helyett,  
hirdetvén a ti minden-  
ható-  
ságotokat.

Lehelnétek  
lélek  
nélkül  
levegőt  
a fuldoklók  
és  
élni-  
vágók  
orra  
alá,  
de hitetek hamisabb  
a tudatlanok  
profán világánál.

(2006)



Csíksomlyói feszület

# *SZÉKÁCS LÁSZLÓ*

## **Arc**

az arc a teremtés,  
szeme tüzet fogó,  
orra levegőt,  
szája a föld ízeit,  
és víz építi istenné

fülében zeng az ige  
a szellem pecsétje

és napján hozza  
Napját a Földre



**Babba Mária**

# KOVÁCS T. ISTVÁN

## Bubu

Petneházi Béla kimért léptekkel érkezett meg az autóbusz kültelki megállójához. Kellemes nyári délelőtt volt. Egyedül várakozott még, de arra számított, hogy később mások is megjelennek majd, akik a belvárosba tartanak a nemsokára érkező járatral, és várakozás közben lesz egy kis idő a beszélgetésre. Az alkalmi, könnyű tartalmú tere-ferre mindig jót tesz az embernek.

A nap melegen sütött már. Felszálló pára halvány felhőcskéi lebegtek az autótúr szürke betonján, amely nyílegyenesen húzódott a távolabbi lombkulisszák felé, melyek fölött a belváros piros háztetői bukkantak elő. Szerette nézni, s mindaddig élvezte a nyugalmat árasztó látványt, míg fel nem tűnt Bubu jellegzetesen billegő alakja. A beceneve volt ez Bözsinek, akit mindenki így emlegetett. Persze, nem szemtől szembe megszólítva. Egyébként is ritkán szólították meg, akkor is inkább tőmodatokban és hűvösen, fizikailag is távortartással. Megszólítani inkább Bubu szólított meg másokat, s bőbeszédű magyarázataira rövid igennel és nemmel, válaszoltak, de leginkább kitértek előle az emberek. Hacsak lehetett, nem ültek mellé az autóbuszon.

Bubu a telepen is túl, gondozatlan kertben álló roskatag házban lakott egy hatvanas korú férfivel, már amikor nem csavargott el hetekig valamerre. Zsigának, ennek a jó szándékú, de az alkohol fogságában sínylő embernek azonban olyankor sem hiányzott. Ha viszont visszatért, ismét befogadta, mert sajnálta ezt a hontalan aszonyt, akinek senkijét sem ismerte. Úgy csapódott hozzá, valamilyen távoli vidékről. Fárasztotta ugyan, hogy Bubunak soha be nem áll a szája, hangosan gondolkodik, s egyszer úgy fakadt ki Petneházi előtt is, téli szőröcsizmában megállva előtte a huszonöt fokos melegben:

-Rettenetesen kicseszett velem ez a Bubu. Eladta a legjobb pár cipőmet. Nade, nem is engedem visszajönni hozzám.- fogadkozott, ám alig múlt el néhány nap, Bubu ismét megérkezett a barangolásából és továbbra is minden reggel együtt igyekeztek meginni azt az egy-két féldeci rövidet, amit a nyugdíjfizetés utáni napokban söröcskével folytattak, s magukkal is vittek haza egy-egy üveggel a déli ebédhez.

Bubu most egyedül közeledett a megállóhoz és már hallani lehetett, amint beszélget magával, mindenre megjegyzést téve, amit a környezetében lát.

-Pechem van-bosszankodott magában Petneházi és az utat kémlelte; nem jön-e még valaki, hogy könnyebb legyen a várható szóáradat hallgatása, de azt, most egyedül kellett elviselnie.

-Na, jó napot! -köszönt rá hangosan Bubu, amire foghegyről válaszolva azt mondta: -Magának is.

-Már megint menni kell. Mindig menni kell. -kezdett bele a beszédbe Bubu, amire Petneházi kényszeredetten bólintva, ráhagyta.

-Csak azért is busszal megyek. Nem gyalogolok. Jogom van- folytatta az asszony.-Nem igaz?-kérdezte.

-Igaz-bólintott Petneházi.

-Pedig ennek a gebe sofőrnek nem tetszik. A múltkor nem engedett fel a kocsira. Azt mondta, hogy az ő buszán nem utazhatok. Na, én akkor bementem az igazgatóhoz és bepanaszoltam. A titkárnője nem akart beengedni hozzá, de én félretoltam és bementem. Hát mit képzelsz ez a sofőr? Igazam van?-kérdezte ismét és közben letelepedett a húzódozó Petneházi mellé, aki nem szólt semmit, csak magában igazat adott a kocsivezetőnek, mert megérezte, hogy Bubu valószínűleg napok óta nem cserélt fehérneműt.

Ezt a nőt ismerték a belvárosban is. A tűzoltók röhögve heccelték egymást, mert ha valamelyik kocsmában felöntött a garatra, akkor a laktanya felé tartott és az épület előtt ögyelgő egyenruhásokat csalogatta magához. Petneházi is látta ezt néhányszor és ilyenkor mindig azt gondolta, hogy azt a pénzéhes kocsmáros is meg kellene büntetni, aki hagyja lerészegedni ezt a szerencsétlent.

Mesélték, hogy egyszer már a város is bevittette őt a szociális otthonba, de ott is megunták, hogy nem áll be a szája. Folyton elcsavargott, mert csak a szabad életet szereti. Feltehetőleg valahol, a tanyavilágban nőtt az fel, s ki tudja, hogy került ide a város közelébe. Csak ez a Zsiga, ez hajlandó mindig visszafogadni.

Jó gyerek az, de szintén elhanyagolja magát, mióta nem jár dolgozni. Markológépet kezel az a bányában. Becsülték a munkáját. Jó nyugdíja van, de hát, elissza. Annak sincs senkije, csak ez a Bubu. Csodálkoznak is az emberek, hogy tudott így leépülni ez a Zsiga? Mivel azonban ismerik a múltját, rá sohasem tesznek elmarasztaló megjegyzést. Míg, ha Bubu hangosan beszélve elindul, kutyák ugatnak utána, asszonyok lebbentik az ablakfüggönyt és azt motyogják maguk elé: -Na, már megint hova kódorog ez a vén katuja?

-Nahát, jöhetne az a busz-mondta Bubu, miután leült Petneházi mellé.

-Magának is biztosan sürgős a dolga. Én meg már haza sem érek délre, pedig éhes leszek. Majd megeszem azt a kis paprikáskrumplit délután. Addig meg kibírom. Mi kell mán nekünk? Egy jó adag paprikáskrumpli, utána meg két deci bor, oszt el van intézve:-Nem igaz?- fordult a merev tartással húzódozó Petneházihoz, aki kénytelen volt hallgatni a hosszú beszéd folyamatot.

-Na, várhat is engem a Zsiga. Észre sem vette, mikor eljöttem.-folytatta Bubu.

-Alszik még, mert az este benyakalt. He-hehe. Van annak egy lánya is, de az nem jár haza. Vásárhelyen lakik. Egyszer Zsiga elkérte a mezőőr mobiltelefonját és beszélt vele. A lánya azt kiabálta, hogy ne zavarja a családi életét. Hát, ilyen az. Na. Mán meg nézze csak! Jön a traktor. Kijár ez az ember lucernát vágni. Van ott neki egy cseresznyefája is. De, sosem ad cseresznyét. A piacon meg drága. Hát nem?

-Az apját meg nem ismerte ez a Zsiga-folytatta.- Csak az anyját, azt mondja, mikor mondja, mert ritkán emlegeti. Hát, nekem mindegy. Én sem tudom, hogy a fiam merre jár. Biztos most is kint van a tengeren.

-A tengeren? Mit keresne az a tengeren?-kezdett figyelni a hosszú, olykor összefüggéstelen monológra Petneházi.

-Mit, hát mit? Hajóskapitány az.

-Családos ember?

-Hát, azt még nem tudom. Elment, hát elment, oszt jól van.- felelte, de egy kicsit elcsuklott a hangja.

-Lánya nem volt?

-Lány? Lányom, az nem.

-Férje?

-Férj? -Ehe-he. Lány maradtam én. Meglett a fiam, oszt nem kellettem utána senkinek. Hát, még anyának se. Elment az is. Szabad vagyok én, mint a madár. Aki ágról ágra száll-rántotta meg a vállát dacosan.

-Aztán, mit kezd a szabadságával?

-Mit, hát, mit? Jövök, megyek a világban, mint egy gazdag bárónő. Na! Mostmár tudja? Node, holnapután megint meggazdagodok. Jön Feri, a postás. Hozza a rengeteg nyugdíjamat. Huszonhétezer forintot. Érti?

-Nem is tudom, Zsiga otthon lesz-e, mire hazajövök -váltott ismét témát, minden átmenet nélkül. Hát mindegy a. Ha besötétedik, meggyújtom a petróleum lámpát. Veszek most hozzá lámpabelet a városban. Lámpaolaj még van, oszt várom. Nem félek én a rablóktól se. Mit rabolnának minálunk? Mán még ez se kéne nekik-ejtette kezét az ölére.

Petneházi önkéntelenül elmosolyodott. A nő egy pillanatig csendben maradt, aztán más témába kezdett.

-Jó idő van, ugye? Ilyenkor érik a körte. Az a legjobb. Én azt szeretem. A fiam is azt szerette. Most aztán nem tudom, hogy mit eszik. Lehet, hogy halat. Hú, az jó! Mer' a fiam, az jó tanuló vót. Azt mondta: Anyám, most itt hagylak. Megyek a tengerre. -Hát, a körte is drága a piacon. Mikor tudnám én azt megvenni? Nade, mi kell mán nekünk a Zsigával? Kenyeret aprítunk a köménymagos levesbe, oszt annyi. Meg veszünk szalonát, mikor fizetik a nyugdíjat. Nahát! Bab is van. Az is jó. Akkor osztán durrogatunk egymás ellen. Nem szégyen a'. Hallgattam én azt eleget, mikor WC-s asszony voltam. Akkor legalább jól kerestem. Kaptam borralalót is.

-Onnan ment nyugdíjba?

-Leszázalékolta. Az osztályvezető úr intézte, mert a WC-megszűnt, mikor a főteret rendezték. Azt mondták, nem illik oda. Hát, aztán, a kollégium folyton lepisált fala? Az oda illik? Ők tudják. Nem? Lecsúztunk Uram. Le bizony, mint bál után a Julika bugyogója. Hi-hi-hi.

-A doktor úrnak is akartam pénzt adni, mikor a kórházban voltam. Azt mondta, nem kell. A nővérrel is összevesztem. Hát akkor, neki, hogy adtam volna? Szidott az a nővér, hogy mit mászkálok éjszaka a folyosón. Hát mit, na? Ha egyszer nem tudtam aludni! Beszélgetni akartam vele. Ott kuporgott abban a kalickában, de nem állt velem szóba. A büszke nagysága! Mire büszke? Én büszkébb lehetnék a hajóskapitány fiamra. Maradjanak mán maguknak!

-Mondom. Holnap már én is gazdag leszek. Nagy pénz az a huszonhétezer. Kijövök én abból. Zsiga úgyszemint hagy fizetni a csehóban.

-Nem kéne oda járni.

-Oda is kell, hogy jó kedvünk legyen. Iszunk, aztán se bú, se kár, se tél, se nyár. Nem igaz?

-Mástól nem lehet jó kedve?

-Mitől mástól?

-Na, már jön is a busz! -mondta Petneházi annak örülve, hogy arra a másra már nem kell válaszolnia. Semmiképpen sem akart az asszony mellé kerülni a buszon, de már elmúlt az ellenszenve, inkább részvétet érzett iránta. Az jutott az eszébe, hogy mennyire le tud épülni az olyan ember, akit magára hagynak és kirekesztik maguk közül a többiek. Jobb is az ilyennek, ha nem tudja felfogni a helyzetét.

Akocsi fékezett. Petneházi megkönnyebbülve szállt fel, és a leghátsó ülésre telepedett. A sofőr morogva fogadta Bubut, aki nem tud máshogy közlekedni, csak az ő tiszta kocsiján. Bubu pedig az első ülésre telepedett és a végállomásig csak mondta, mondta a magáét. Az utasok elhúzódtak mellőle. Voltak, akik goromba megjegyzést tettek, de ő visszafelelt, átkiabált a túlsó oldalon ülőkhöz. Így érkeztek meg a végállomásig.

Zsiga otthon csak délután ébredt fel, és nagyon éhes volt. Bubu még nem tért vissza. Biztos megint elcsavargott valamire-gondolta. Felemelte a piros lábas fedelét. Mohó étvággyal, hidegen kanalazta az ételt. Közben arra gondolt, hogy hagyni kellene belőle a másoknak is, de hátha meg sem jön az, estig. Majd vesz magának valamit a városban-mentette fel magát, és fenéig kikanalazta a lábas tartalmát. Tisztára is törölte a belsejét egy darab kenyérral, aztán félretette az edényt. Úgy gondolta, hogy egy kis vízzel majd elmossa Bubu, ha megérkezik.

Örömmel tájékoztatom olvasóinkat arról, hogy a Börzsönyi Helikon két szerzőjét díjazták a **Nyugdíjasok Országos Szövetsége, *Kék madár a hegyek ormán*** című irodalmi pályázatán. Novella kategóriában: Ács Bódog: Nyár végén. (Második díj) Kovács T. István: Bíborba, bársonyba. (Különdíj)

Mindkét szerzőnknek gratulálok, és további szép sikereket kívánok.

(A Szerk.)





Mária és József úton a kis Jézussal

# CSÁKY KÁROLY

## Kőkeszi szakrális emlékei

### Kis falutörténet

A hajdani Hont megye települése, Kőkeszi több irányból is megközelíthető. A falu Ipolynyéktől keletre, Apátújfalutól északnyugatra fekszik, ahogyan errefelé mondják: a „*hegyek alatt*“. A Palócföldön található *Keszi* falvak közül elsőként *Kukezu* szerepelt oklevélben *1135-ben*, de ez – mint később kiderült – nem azonos a szóbanforgó helységgel. Györffy György történeti földrajzában olvassuk, hogy „*Mivel a ma Kőkeszi az Árpád-korban Keszi néven más birtokosok kezén szerepel, az eredeti Kőkeszi a Kőhegy szőlőkkel borított lábánál épült Keszihóc (Dacsókeszi) kellett legyen*“. (1987:208) Kőkeszi első írásos említésének így az *1270-es* oklevélben szereplő *Kezu* alakot kell tekintenünk. (Györffy, 1987:208-209.; Bakács, 1971:145) A község hajdan plébániával rendelkező körjegyzőségi székhely volt. 1980-ban még 464 lakos élt itt, ma alig vannak háromszázan a faluban, s hivatalosan ennek 70,84 százaléka magyar.

### A község plébániája és régi templomai

A *Hont vármegye középkori egyházas helyei* című kiadványban írják Kőkeszi kapcsán az alábbiakat: „*Szent Márton hitvalló templomáról 1346-ban olvasunk, a tizedjegyzék szerint Kukesu egyháza szintén Szent Márton tiszteletére van szentelve s filialisai Nyék és Cohum. Kőkeszi temploma ma is Szent Márton egyháza.*“ (Bakács, 1943:8) Szerepel a falu plébániája (Nyékkal együtt) az *1332-es* pápai tizedlajstromban is, igaz, az évi jövedelem és a fizetett tized tételénél nincs adat. (Györffy, 1987:171) A *Magyar Katolikus Lexikon*ban azt közlik, hogy plébániája a valamikori Hont vármegye esztergomi főegyházmegyéjének drégelypalánki esperesi kerületében található, s az „*már 1397-ben létezett*“. Anyakönyveit 1717-től vezették, filiái pedig *Gyürki, Sirak Szelény és Terbegec* voltak. (2002:326-327) Régi, jó állapotban lévő plébániaépülete ma is áll, ám az itteni plébániahivatal az új egyházmegyei átszervezések után megszűnt.

A kőkeszi Szent Márton templom rövid történetét összefoglaló kézirat munkájában írja Szalay Miklós (Lásd Kőkeszi önkormányzatának archívumában), hogy „*A jelenlegi templom helyén fatemplom állt, mely többször is leégett, de a szorgalmas és dolgos kezek mindannyiszor felújították.*“ A XII. század második felében aztán kőtemplom, „*köralakú rotunda épült a fatemplom helyén. Az új templom is Szent Márton tiszteletére lett felszentelve. Kis, lőrészerű ablakai voltak, s az oltár feletti kisablak keletre nézett. Vitathatatlan tehát, hogy tipikus románkori építmény volt. A körtemplomot kőből rakott védőfallal vették körül.*“ A fal keleti része 1954-ben bukkant fel újra, amikor a templom támfalát megépítették. (23-24.p.)

Arról is olvashatunk az említett kéziratban, hogy a tatárok ideje alatt a falu temploma elpusztult, de helyén csakhamar egy újat építettek, s melléje már *örtornyot*, azaz egyféle *védőbástyát* is emeltek. Ez akkor a *campanile* (*harangláb, harangtorony*) módjára még teljesen külön állt a templomtól, s beleülről kifelé szűkülő *kulcs-lőrés*ei voltak. A XV. században építették hozzá a régi hatszög templomhoz (azaz a mai szentélyhez) a tágas hajót, s ezt összekötötték a campanilevel. (24.p.)

Szalay Miklós arról is említést tesz, hogy a templomot a törökök *mecsetté* alakították; az *Esztergomi Főegyházmegye* című kiadványban viszont azt olvassuk, hogy „*A templom a török időkben a protestánsoké volt egy ideig, a visszavétel után 1724-ben újították fel.*“ (Hegedüs-Tóth, 2000:292)

## A település mai temploma

A Pozsony-Nagyszombati Egyházmegye *Schematizmusában* az áll, hogy Kőkeszi mai temploma 1824-ben épült. (1995:191) A *(cseh)szlovákiai magyarok lexikonában* is azt írják, hogy a római katolikus Szent Márton templomot 1824-ben emelték *klasszicista stílusban* (<http://webcache.googleusercontent.com>). A *Magyar Katolikus Lexikon* szerint a helység mai templomát 1862-ben építették. (2002:327) Ez a dátum szerepel a internetes weboldalon is (Wikipédia). Mint azonban az említett kézírásos templomtörténetben olvassuk: „*ez a megállapítás /.../ téves*“, mert 1862-ben csak renoválták Isten itteni hajlékát. „*A templom falait jelentősen megerősítették, s hogy világosabb legyen, ellátták nagyobb ablakokkal. Az eredeti kis román ablakokat pedig befalazták. A tornyot is lényegesen megerősítették.*“ (Szalay:25.p.) Mindezzel sajnos sokat rontottak az eredeti építészeti stíluson, akárcsak a későbbi átalakítások során. Helyesen írta a krónikás, hogy „*A templomnak nincs stílusa. Csupán keleti-nyugati tájolása emlékeztet román kori eredetére. Hosszabb szemlélődés után azonban a laikus szemlélő is rájön, hogy a jelenlegi szentély volt az eredeti templom, a hajó csak később lett hozzáépítve*“. (Szalay: 27.p.)

A templom sokszögzáródású, sima mennyezetű **szentélye** tehát jóval nagyobb, mint a környékbeli templomok szentélyei. A rendkívüli nagyság is az eredeti, középkori templomi funkcióra utal. Az utóbbi átalakítások során azonban eme tér is jelentősen megváltozott. Eltűnt az eredeti oltár, kikerült innen a Jézus Szíve- és a Mária Szíve-szobor, valamint a **két térdeplő angyal**. Az utóbbiak (a kék és piros palástba öltöztetett szárnyas angyal) a mellékoltárra kerültek. Az előbbi szobrok kapcsán pedig azt írja a krónikás, hogy azok az oltárkép oldalán, a „*lépcsőzetes gyertyatartók végében*“ álltak. Közülük a „*Mária Szíve-szobor tűnt régebbinek, és fából volt kifaragva*“. (Szalay:28.p.) Ez ma már nincs is a templomban, adatközlőim (Kosik Bertalanné Nászali Ilona, 1940 és Murányi Józsefné Dovicsin Margit, 1925) tudni vélik, hogy Sirakra, a filiális faluba került. A **Jézus Szíve-szobor** „*újabb keletű, gipszből van öntve*“. A szokásos módon ábrázolták a megváltót: piros palástban áll előttünk; jobb kezét felemelve, a balt vérző szívéen tartva. Ez ma a hajóban látható. A templom nagyméretű (2m x 3m) **oltárképe** a védőszentet, **Szent Márton** ábrázolja. Márton katonaruhában egy fehér lovon ül, s kardjával épp köpenyét hasítja szét, hogy annak egyik felét a mellette álló mezítelen koldusnak adja. Az olajkép felső részében Mártont püspökként ábrázolták az ég felhőiben. Vidékünkön a patrocíniumok gyakoriságát illetően Márton is előkelő helyen állt: Nógrád-Hevesben például az 5. legnépszerűbb szent volt. (Lengyel-Limbacher, 1997:99) Az 1930-as évek elején az ismert rozsnói templomfestő, **Ádám Gyula** akárcsak a nagycsalomjai templomot, a kőkesziit is gyönyörűen kifestette. A szentély mennyezetére az **Utolsó vacsora** freskója került ezzel a felirattal: „*Oh Jézus, a legszentebb Oltáriszentségben, irgalmazz nekünk!*“ Ugyanő festette az oltárkép bal oldalára **Szent Teréz**, jobb oldalára pedig **Szent Alajos** szép, ovális freskóját. Sajnos, ezek már nem láthatók, csupán néhány régi kép őrzi emléküket. A szentélyt lezáró **diadalívre** került 1933-ban az Isten Báránya díszes bádgcímere. Az 1998-as újrafestéskor ide egy allegorikus **pelikán** került, ezzel a felirattal: „*A pelikán életét adja övéiért.*“ A szentély alá egykor hatalmas **kriptá** (altemplom) épült. Bejárata a már eltüntetett szószéktől és kintről is volt. A krónika szerint ez 1925-ben beszakadt, majd kavicsal feltöltötték.

A **templomhajó** mennyezetét a **Jézus a kisdedekkel** című freskó díszíti, melyet szintén Ádám Gyula festett a **négy evangélista** képével együtt. A déli portálé fölé egykor a **Jézus az Olajfák hegyén** című falfestmény került. A **déli főbejárat** román jellegű, de 1993-ban egy kis előcsarnokot építettek eléje. A **padokat** 1922-ben készítette Tóth Imre siraki asztalosmester. Ugyanő alkotása volt a szószék, a tabernákulum, a gyóntatószék, a Lourdes-i barlang és a Szentsír. A **stációképeket** 1933-ban készítették a falu egyes családjai. A hajóban látható még néhány szép szobor. Ilyen a **Pieta-szobor**, mely Máriát piros ruhában, kék palástban ábrázolja, fején koronával, ölében a halott Jézussal. Mária jobb kezével szent fia fejét tartja, ballal fehér ágyéktakaróját fogja. A **Madonna-szobrot** az itteniek **Koronás Szűzanyának** nevezik. Mária jobb kezében a fehérruhás Kisjézust tarja, akinek feje körül glória fénylik, s kezében az országalmát látjuk. A Szűzanya bal kezében jogar látszik, a fején lévő korona körül pedig csillagos glória van. A mai **Szent Antal-szobor** „*a Kmettyektől származik Sirakról*“, a régi szobor ugyanis összetört. Antal jobb kezében ott a lilium, balján a Kisdedet tartja, akinél ott az országalma, feje körül pedig a glória.

A templomnak **Lourdes-i mellékoltára**, **Lourdes-i barlangja** és **Lourdes-i Mária-szobra** is van. Ezek a szokásos módon s a szokásos rekvizitumokkal ábrázolják a Szűzanyát. A hajóban látható még a **Jézusom bízom benned** festmény is. A templomnak volt egykor **Szent Anna** és **Szent Vendel-szobra** is. Ezek kikerültek innen.

Szalay Miklós írja, hogy a 20. század első felében a templom padlásán „különleges, fekete színű torz szobrokat lehetett megsejteni, de senki sem tudta, hogy honann és mikor kerültek oda. A szemtanúk szerint nagyon régi faszobrok voltak”. (28.p.) Mára azonban nyomuk veszett.

A sekrestyében látható a **Feltámadt Krisztus szobra**, a **körmeneti kereszt** és a **Rosa Mistica-szobor**. Ehhez minden hónap tizenharmadikán imádkoznak itt. A templom **keresztelőkútja** régi homokkő alkotás. A régi értékes **orgona** már nincs meg, de a nemrég vásárolt új hangszer is egyedi alkotás. A **harangtorony** – mint említettük – egykor különálló építmény volt. Asszimmetrikusan illeszkedik a hajóhoz. Toronyablakai befelé szélesedő lőrészerű kiképzések. Déli ajtaja újabb alkotás, a régi keleti gótikus stílusban épült faragott kövekből.

## Kőkeszi szakrális kisémlékei

A „hegyek alatti” kistelepülés a szabadtéri szakrális emlékekből kevesebb látnivalót kínál, mint sok más Ipolymenti falu. Azért érdemes az itteni kisémlékeinket is szemügyre vennünk. Akad köztük több kereszt, feszület és sírjel, illetve egy-egy kopjafa, országzászlótartó és szobor.

## Keresztek, feszületek, sírjelek

Isten házának külső szakrális terében találjuk a XIX. századi **templomkeresztet**. A csipkézett szárvégű, INRI-feliratos homokkőkereszt egy magas oszlopfőn áll. Rajta fehér vaskorpusz látható, jobbra fordított Krisztus-fejjel, kék ágyéktakaróval. A talapzat oszlopán ez a dedikáció olvasható: „Az Isten/ Dicsőségére/ Fölkeltette/ Lukács Ferenc/ és/ Szalai Borbála/ 1889”.

A falunak ma két temetője van. A délkeleti részén található **Öregtemető régebbi központi keresztje** mára már igen megcsontult. Valószínűleg a XVIII. században emelheték homokkőből. A keresztnek csak a függőleges magas szára áll, rajta a már torz, ugyancsak homokkőből faragott Krisztus-alakzat, a megváltó jobbra fordított fejével. Az **újabb központi kereszt** szürke műkőből készült. A beton alapzaton álló, egyenes szárvégű kereszt oszlopán ez a dedikáció áll: „Isten dicsőségére/ állította/ özv./ Krnács Jánosné/ 1968./ Jézus add, hogy/ hozzád térjek,/ veled haljak,/ veled éljek”. A keresztben ezüstözött vaskorpusz látható, jobbra fordított fejvel, kifeszített karokkal, egymás mellé helyezett két lábszárral. A temetőben több régi sírjel is látható még, köztük a protestáns **Bende András** egykori földbirtokos szomorúfüzes vörösmárvány sírköve.

A község északnyugati felében kialakított **Újtemető**nek is van **központi keresztje**. Mint adatközlőm elmondta, ezt „Kmetty Vince bácsi rendezte a hívek összejáratásából”. (Kosik Bertalanné Nászali Ilona, 1940) Ez egy kétlépcsős talapzat felfelé keskenyedő oszlopfőjén álló egyenes szárvégű szürkés műkőkereszt. Ezüstös vaskorpuszának Krisztus-feje jobbra fordított, ágyéktakarója fehér. A kereszt oszlopának dedikációja így szól: „Isten dicsőségére/ halottaink üdvére/ 1973”. Ebben a temetőben nyugszik **Alár István plébános**. Márvány sírmelékének keresztjén ezüstözött vaskorpusz függ, a téglalap alakú márványtáblán pedig ezt olvassuk: „Itt várja a feltámadás napját/ Alár István plébános/ 1911-1974”. Arcképe alatt ez a szentírási idézet áll: „Senkinek sincsen nagyobb szeretete annál,/ aki életét adja barátaiért” (Jn. 15./13.) **Fodor Jenő plébános** (1867-1927) fekete márvány obeliszkje is itt áll. Rajta keresztjel, kehely, könyv és stóla, illetve egy Krisztus-fej és virágmotívumok. A sírjel készítőjének és helyének szignója is olvasható: **Fellner M.É. Újvár. Lipcsey Sándor** (1890-1955) sírhelyét egy fehér márványlap, **Petróczy Sándor kanonokét** pedig egy szép kovácsoltvas kereszt jelöli. A faluban a **Kathoék** háza előtt is áll egy feszület.

## Kápolnácska, kopjafa, zászlótartó

Ugyancsak a templom külső szakrális terében, a volt kriptá kinti bejáratánál áll a **Szent József kápolnácska**. Ez tulajdonképpen egy szoborfülke, amely a templom egyik támpillérebe épült. A kis építmény háromszögcsúcsát piros horganyfedél borítja; a homlokzaton egy Jézus Szíve-szimbólum látható, az ovális végződésű bemélyedésben pedig a **Szent József-szobrot** látjuk. Józsefkék ingben, barna palástban áll előttünk, balján a fehérruhás Kisjézust tartja. Jézus és József feje körül glória ragyog, kezükben országalmát tartanak.

A kápolnától nem messzire még áll a régi *országzászló-tartó talapzata*. Ez egy keménykőből betonhabarcsba rakott *hármás halom*. A középső halmon helyezték el egykor a márványból készült fehér emléktáblát és a zászlótartó rúdját. Az *országzászlót* a csepeli posztógyár munkásai adományozták a falunak. Ünnepeyes felavatására 1939. március 15-én került sor. A zászlót a templom ruhatárában helyezték el, s minden évben ünnepeyesen felvonták március 15-én és augusztus 20-án. Erre utoljára 1944. augusztusában került sor. A zászlót sokáig Bojtos Pál sekrestyés őrizte, majd a budapesti Nemzeti Múzeumba került. Történetét Szalay Ferenc dolgozta fel.

Szintén a templom előtti téren látható az a *kopjafa*, amelyet a millicentenárium emlékére készített *Tóth József* helybeli fafaragó. A csúcsívben végződő kopjafán fent keresztjel látható, alatta pedig ez a felirat olvasható: „*Kőkeszi/896/1996/ Itt élned s/ halnod kell*“.

### ***Irodalom***

Bakács István

1943 Hont vármegye középkori egyházashelyei. Budapest.

1971 Hont vármegye Mohács előtt. Budapest

Csáky Károly

2003 A Dunától a Szitnyáig. Komárom.

Diós István, főszerk.

2000 Magyar Katolikus Lexikon. Budapest.

Györffy György

1987 Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza. Budapest.

Hegedűs András – Tóth Krisztina, összeáll.

2000 Esztergom Főegyházmegye I-II. Esztergom.

Lengyel Ágnes – Limbacher Gábor

1997 Népi vallásosság a Palócföldön. Balassagyarmat.

Schematizmus Bratislavsko-Trnavskej arcidiecezy

1995 Trnava.

### ***Kéziratok***

Szalay Miklós: A kőkeszi Szent Márton-templom

Szalay Ferenc: A kőkeszi országzászló

(Kőkeszi Polgármesti Hivatalának Levéltára)

### ***Internetes anyagok***

A (cseh)szlovákiai magyarok lexikona (<http://webcache.googleusercontent.com>

Wikipédia-lexikon



**Kőkeszi temploma (Csáky Károly felvétele)**



**A templom előtti feszület (Csáky Károly felvétele)**

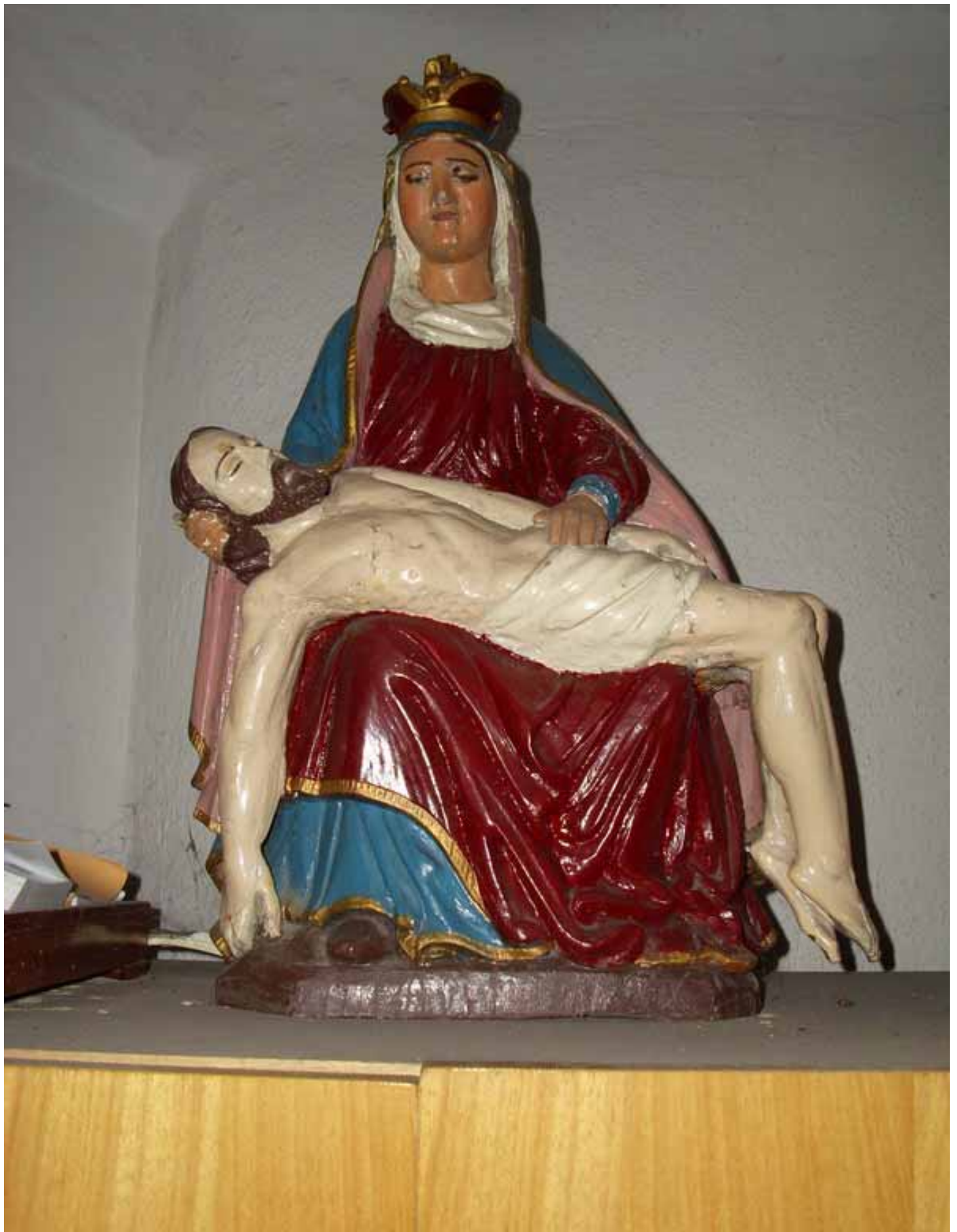


A Szent Márton kép (Csáky Károly felvétele)





Ádám Gyula freskója (Csáky Károly felvétele)



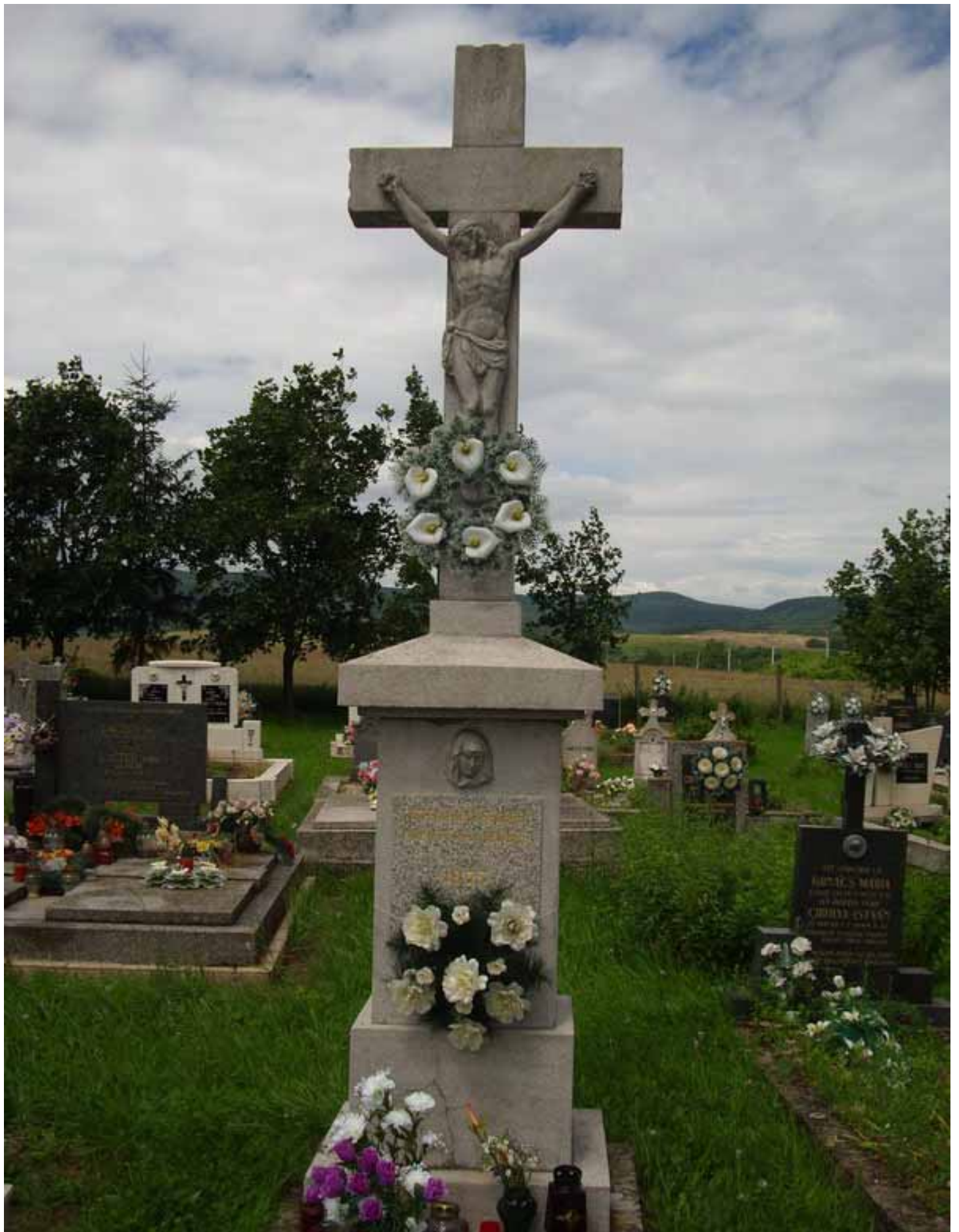
**Pieta-szobor (Csáky Károly felvétele)**



**A Koronás Szűzanya (Csáky Károly felvétele)**



**Az öregtemető újabb központi keresztje (Csáky Károly felvétele)**



**Központi kereszt az újtemetőben (Csáky Károly felvétele)**



Fodor plébános sírjele (Csáky Károly felvétele)



**A Szent József kápolnácska (Csáky Károly felvétele)**

# *KŐ-SZABÓ IMRE*

## **A befutó**

Huszonhét éves volt, most tavasszal. Születésnapját nem is akarta különösképpen megünnepelni. Úgy gondolta, ez a huszonhetedik, így nem köthető semmihez sem, ez olyan, mint a tizenkilencedik. Nem húsz, mert az különleges évfordulónak számított számára. Az apja amíg élt, mindig azt mondta, majd fiam ha húsz éves leszel, akkor mondhatod majd ezt, meg azt. Ez egy kicsit bosszantotta is, de arra gondolt, eljön egyszer az a bizonyos húsz év és akkor! El is jött, de nem történt semmi. Azért semmi, mert apja még tizenhét éves korában elment, egy szép őszi napon és nem érhetette meg vele a húsz évet. Most meg már betöltötte a huszonhetet is, aztán nem változott semmi. Anyjával élt, itt a Budai úton, egy harmadik emeleti, kétszobás lakásban. Tette a dolgát, befejezte a szakiskolát. Olyan emelt szintű képzés volt, az autószerelő szakmája mellé érettségit kapott, meg jogosítványt, teherre, meg buszra is. Nem is gondolt arra, hogy talán majd egyszer hasznát is veheti ezeknek a papíroknak. Reggel felkelt, elment a szerelőműhelybe, közel volt, még gyalog is odafuthatott hétre. Ötig szólt a munkaidő, aztán irány haza. Megfürdött, átöltözött, hetente kétszer lement gyúrni a konditerembe. Súlyokat emelt, ez meg is látszott rajta. Alakja jól kigyúrt formát mutatott, néha el is indult egy-egy területi bajnokságon, de a részvétel, a győzelem, különösképpen nem izgatta. Úgy volt ezzel, hogy jót tesz a közérzetének a mozgás, meg tetszett neki, amikor megkérték a kiskocsmában, ahová esténként eljárt sörözni. – Géza, tedd már ki a grabancát ennek a nagyszájú fickónak! Budai Géza, mert így szólt a tisztos neve, ilyenkor súlyemelő alakjával, kigyúrt felsőtestével, hatalmas lapát kezeivel, mint egy emelőszerkezet, megfogta a renitens kocsmai fogyasztót és rövid úton kipenderítette az utcára. Híre is ment ezeknek a történeteknek. Nem voltak ezek rendszeresek, talán az elején fordult többször elő, hogy akcióba lépett. Ennek is volt egy felszólítás nélküli oka, Géza nem szerette a hangoskodó, hóbörgő fickókat, akik csak azután lettek olyan erősek, mintha kint aludtak volna a stadionban, ha megittak pár pohárral. Szeretett békésen, egy asztalnál ülve, ez rendszerint mindjárt a bejárat mellett volt, sörözgetni, cimboráival beszélgetni. Így teltek a hetek, a hónapok, csak akkor tűnt fel egyszer, hogy Géza már napok óta nincs jelen, nem látogatja a kiskocsmát. Az eltűnést csak úgy, egyik napról a másikra hiányolta Tibi, a kocsmáros. Megszokott volt, hogy úgy általában este hét óra körül feltűnt Géza termetes alakja, szőke haja mindig a homlokába lógott. Amikor bejött, körbeparolázott a jelenlévőkkel, senkit nem hagyott ki, függetlenül attól, hogy ismerte, látta-e valamikor. Aztán kikérte korsó sörét, meg a kis vodkáját. Ez utóbbit ott a pultnál egy mozdulattal lehörpintette, majd a sörrel kezében, elfoglalta szokott helyét. Ha úgy történt, hogy véletlenül ült ott valaki, akkor az felpattant és nagy előzékenységgel átengedte a terepet. Ez utóbbi Géza rendteremtő akcióinak volt köszönhető. Nem azért, mintha féltek volna tőle, inkább a tisztelet, néha, a haveroknak meg is jegyzete: - Szólj, ha valaki akadékoskodik! Majd ellátjuk a baját! Erre aztán szinte egyszer sem került sor, vagyis a nem leírt kimutatás szerint mindenki pontosan nyilvántartotta, hogy Géza kinek ígérte meg a segítséget, melyet sohasem kellett számon kérni.



Ez egy belső, láthatatlan rendfenntartó kinyilatkozás volt. A tulaj, titkon köszönetet is mondott ezért, mert nyugalmas napjait élte így a kiskocsmá.

A többhetes távollét után egyik este Géza megjelent egy lánnyal. Leültek a szokott asztalhoz. Csak kettesben beszélgettek, mindenki észrevette, hogy a beszélgetés egy meghittebb kapcsolatról szól. Csak az tűnt fel, a lány nem illik ebbe a környezetbe. Fiatal, nem volt több húsz évesnél, széparcú, barnahajú volt, csinos nyári ruhát, színes, pántos, magas sarkú szandált viselt. Könnyű kis táská volt nála. Géza tekintete csak a lány tekintetét kereste, a lány pedig csodálkozó, tágra nyílt szemekkel hallgatta Géza szövegét. A szövegét, mert az egyértelmű volt, hogy most megy a nagy szövegelés időszaka, ezt nevezik bevetésnek, finomabb formában az udvarlásnak.

A távolban többen összesúgtak, honnan szedte össze ezt a finom csinibabát ez a nagydarab Géza? Semmiféle elfogadható magyarázatot nem találtak rá. Csak nézték őket kicsit sóvárgó tekintettel, és önkéntelenül is többen megállapították: - Összeillő pár! Valóban, összeillő párnak látszottak. Csak később, több hetes türelmes várakozás után derült fény a nagy titokra. Ez idő alatt Géza a lánnyal talán kétszer jelent meg ezen a helyen, akkor is mindig csak kettesben beszélgettek, mást szinte nem engedett a közelükbe. Most egyedül jött. Meg is kérdezték: - A lány hol van? Géza röviden válaszolt: - Tanul, most lesz a vizsgája! Ez a válasz egyértelmű volt, csak az volt a baj a többiek számára, ebből aztán nem derült ki semmi elfogadható érv. Géza észre is vette a feléje forduló értetlen tekintetekből, nem mondhat csak ennyit. Megitta a vodkáját, a sörével leült a szokott asztalához, kortyolt belőle, letette a korsót, amely keményen koppant az asztal üveglapján. Körülnézett és csak annyit mondott:

- Megnősülök!

Dermedt csend támadt. Olyan csend, melyet talán nem is lehet meghatározni, valami olyasmire lehetne hasonlítani, amikor egy szobában ülsz, nincs körülötted semmi, senki, csak az óra egyenletes ketyegését hallod és ez a ketyegés egy pillanat alatt megszűnik, mert megállt az óra. Ebben a csendben a pultnál állók agyában egy érdekes és érthetetlen kérdés sorozat zajlott le. Ezeket a kérdéseket és az arra adott válaszokat nem mondta ki senki, de ha ezt most egy gép számláló sorára kapcsolnád, a számok úgy peregnének, hogy azok karakterükben felismerhetetlenek lennének. Nevesítve: - Ez a nagydarab srác megnősül? Elveszi ezt a fiatal lányt? Feladja függetlenségét? Elment az esze? Jó dolgában nem tudja, mit tesz? Többé nem jön ide? Ez sem normális! Aztán egymásra néztek, végül minden tekintet Gézára szegeződött.

Géza tudta, nem lehet kikerülni a kimondatlanul is felvetődött kérdésekre adandó választ. Bele is kezdett: - Igen. Megnősülök! Mire várjak, most voltam huszónégy éves. Családot kell alapítani!

Eddig jutott csak, amikor eszébe ötlött, mit magyarázkodik én ezeknek? Úgysem értenék meg, hogy az ember életében egyszer eljön az a nagy pillanat. Az a nagy pillanat, amelyet nem keres, de egyszer csak ott van előtte és szinte nincs kitérés előle. Olyan, mint a folyó, ha belelépsz, elkap a sodrása és nincs más választás, úszni kell.

Nem is magyarázkodott tovább, megitta a sörét és elment haza. Később tudták meg a többiek Tibitől, a kocsmárostól, hogy mi is történt, mert egy csendes, vendég nélküli vasárnap este bejött és neki elmondott mindent. A lány, akit Laurának hívnak, itt tanult az egyik főiskolán, angol szakos nyelvtanár lesz. Békéscsabáról jött ide, most végez.

A leendő apósnak ott van egy varrodája, német megrendelésre készítenek ipari védőfelszereléseket. Jól jött nekik az új vő, van teherautóra jogsija. Ő lesz a kamionsofőr, úgy döntött, beáll a családi vállalkozásba, onnan hozza az anyagot, viszi vissza a készárút. Már el is képzelte az autózást, izgatta a fantáziáját ez a lehetőség.

Még néhányszor találkoztak Gézával. Többen jónak tartották az ötletet, az elképzelést. Mondták is: - Legalább lesz munkád, aztán ha hazajössz, vár az asszony. Ez sem utolsó szempont. Nem kell a buksza után futkosni, ott van helyben. Csak legyen pénzed, nehogy az após kifosszon! – mondták az okosabbak.

Géza nem törődött most ezzel. A váltással csak egy gondja volt, most itt kell hagynia édesanyját. Még szerencse, hogy jó egészségnek örvend és dolgozik, egy újságos bódéja van a Budai úton. Ezzel elfoglalja magát. Meg aztán ide a Dunántúl közepéhez Békéscsaba nincs is olyan messze, arra gondolt, ha Bécs felé kerekezik, majd erre irányítja a kamiont és meglátogatja.

A napok, a hetek tovább sorjáztak. Budai Géza eltűnt a környékről. Csak akkor jutott eszükbe, ha egy hőzöngős pasas nem akart kimenni a kocsmából. Mondták is: - Ha most a Géza itt lenne, ez a fickó is úgy repülne, mint egy kisangyal, szárnyak nélkül!

Pontosan másfél év telt el, amikor az ajtóban megjelent Géza természetes alakja. Köszönt, úgy tett, mint régen, kezet fogott mindenkivel, ha ismerte, ha nem. A haverokat meghívta egy italra, magának egy Colát kért.

- Mi van, a javulás útjára tértél? – kérdezték tőle.

- Azt vezetem, az enyém! – mondta és kimutatott az utca túlsó oldalára. Ott állt egy sötét Audi.

Látni kellett volna az arcokat, úgy megnyúltak, mint lemenő nap árnyékában a fák körvonalai. Géza még egy újabb lapot játszott ki, elővett egy fényképet és körbemutatta: - A lányom, hat hónapos! Apai büszkeségtől arca vidám volt, kicsit kihúzta magát.

A körbe állók közül az egyik srác ocsúdott fel elsőként. Megveregette Géza vállát és annyit mondott:

- Te aztán befutottál!



Mária angyalokkal

# ÁCS BÓDOG

## ESZTENDŐ VÉGÉN SZILVESZTER

Búcsúzik az óesztendő.

A szobában lágy félhomály, kint ólomszürke ég alatt ködös, borongós délután, az alacsonyan vágató felhőkből vigasztalanul zuhog az eső, és a kihalt utcákon csak a Szél garázdálkodik dühösen, ablaküvegnek csapkodva az eső sűrű cseppjeit. A polcon a végtelen Idő örökös rabszolgája szabdalja egykedvűen ketyegve a másodperceket közönyös nemtörődömséggel számolva, mennyi is van még hátra a búcsúzó esztendőből.

Bizony, már csak órák vannak, s az éjféλι harangzúgás, a petárdák durrogása, a fellőtt rakéták fénye az újesztendőt köszönti majd, amely, talán jobb lesz, talán rosszabb, mint elődje volt. . .

De ki tudja ezt előre. . .

Az öreg December már elballagott, itt hagyta ezt a rendhagyó világot, ahol a folytonos esők szétáztatták fehér bundáját, csizmájába befolyt a víz, és szánkóját bizony csak nagy nehezen húzták el az olvadó hóban csapzott bundájú rénszarvasok, valamerre a távoli Észak felé.

Vitte magával mesebeli zsákját is, ámde üres, rongyos az a zsák, elosztogatta ajándékait a jó öreg, ideje lejárt, nem maradhat tovább, mert az ajtó előtt türelmetlenül toporog már a világ eljövendő ura, az Újesztendő!

Azért mégsem volt teljesen üres az a mesebeli zsák, mert lám, egyszercsak kipenderült belőle emlékezetem asztalára a megkéssett ajándék – egy kicsi halacska!

Talán nem véletlenül. Év vége lévén, horgászokmányaimat rendeztettem, miközben kissé szomorúan tekintettem vissza az elmúlt évek sokaságára, és lemondóan állapítottam meg:

- Bizony. . . eljárt az idő. . .

Vajon mit akar mondani ez a halacska, próbáltam meg előkeríteni a hozzátartozó történetet valahonnan a távoli gyermekkor világából. . .

Aztán. . . felsütött a júniusi nap meztelen felsőtestemet barnítva, markomban girbe-gurba bot, végén cérnazsinór, ülök a Gyöngyös patak hídjánál egy szál klottgatyában,\* és megszállottan bámulom a lassan kavargó vízben úszó dugót.

Azt hiszem, nem kell tovább magyaráznom, éppen horgászni próbálok, még hozzá „orv” módon, azaz a hatósági engedélyek teljes mellőzésével. . . ám a várható dicsőség, a halfogás lehetőségének felejtethetlen, szívet bizsergető izgalmával.

Nyolc, kilenc éves lehettem, amikor először próbáltam meg halat fogni, az imént elmesélt módon, saját készítésű eszközzel, miután végignézttem hasonszőrű cimboráim eredményes ténykedését az említett patak partján, a hídnál.

Milyen egyszerű, gondoltam, megtekintve a másfél-két méteres fűzfavesszőt, a cérnazsinórt, a gombostűből hajlított horgot, no, meg a parafadugót, mint fő kelléket.

Miután pedig egyik alkalmi ismerősöm csábító ördög képében telebeszélte fejem a szebbnél szebb halak megfogásának dicsőségével, úgy gondoltam, további életem már el sem képzelhető egy saját horgász-készség nélkül.

És lelki szemeimmel már láttam is magam, amint nagyobbnál nagyobb halakat, de legalább tíz centiseket húzgálok ki a Gyöngyös vizéből, horgásztársaim irigy pillantásaitól kísérve, aztán lóhalálában indultam is hazafelé beszerezni a szükséges kellékeket.

A horgászjegyről viszont teljesen megfeledkeztem. Igaz, ezzel az értékes papírral derék vízparti cimboráim sem rendelkeztek, ám a súlyos hiányosság szemlátomást egyáltalán nem befolyásolta őket az eredményes halfogásban.

Persze, az ilyen sürgős dolgokkal mindig van valami kis baj, az ördög a részletekben lakozik, nevezetesen, édesanyám – még kimondani is szörnyű – nem értett a horoghajlítás nemes mesterségéhez!

- Na, szép kis intézmény lehetett az a tanítóképző, ahol ezt a szerintem nagyon fontos tárgyat nem oktatták – gondoltam dühösen és kissé tiszteletlenül, miközben a felnőttekbe vetett bizalmam alaposan megingott.

Mert céna, meg dugó még csak akadt a háznál, de horgot hajlítani csak édesapám tudott, és ő meg éppen nem tartózkodott otthon.

- Délután hazajön apád... aztán majd hajlít neked annyi horgot, amennyit csak akarsz – vigasztalt édesanyám kissé idegesen, amiért kiváló csemetéje mindig valami különleges kívánsággal hozakodott elő.

Persze – gondoltam szomorúan - a patakparton meg a többiek egyik halat fogják a másik után... és én nem lehetek ott! Erre a gondolatra aztán végleg betelt a pohár, és egy városnak elegendő bánattal szívemben keservesen elbőgtem magam. De ahogy beborult, olyan hírtelen ki is derült, mert édesapám érkezett haza váratlanul, aki viszont egyáltalán nem szerette, ha csemetéjét bőgve találta, mert az mindig valami nagyobb lökötés következményét jelentette.

Aztán, amint kiderült a könnyhullatás valódi oka, mint vérbeli horgászember, azonnal bevetette minden szaktudását és nagyhírtelen több horgot is meghajlított a gáztűzhelyen.

De ezzel aztán ki is merült a család gombostű készlete - teljesen!

Pár méter céna, meg egy természetes dugó, végül meglátogattuk az udvari orgonabokrot és levágva egy hosszabb, egyenes ágat, el is készült a hön óhajtott horgász-késztség.

Kevés friss kenyér a markomba csalinak, közben édesanyám megkent zsírral egy szép nagy szeletet saját fogyasztásra, és futás a patakpartra!

A hídnál ez alatt változott a helyzet. Alkalmi tettestársaim száma megfogyatkozott, csak ketten, hárman lógatták lábukat a hídkorlát rácsain át a víz fölé, markukban a pecabottal, így aztán a híd lábánál nekem is jutott hely.

- Itt vóotak a rendőrök – súgta titokzatos hangon, szemeit forgatva az egyik horgásztestvér.

- Vóót akit eekaptak... oszt... eevették a pecabotját... összetörték, osztán a vízbe dobták – folytatta a rémtörténetet és közben gyanakodva körülnézett.

- De máma már nem gyűnnek vissza – ígérte büntársam.

- Csak délelőttöként járnak erre – világosított fel a veszélyes időszakról.

- Hogy a rosseb... – fejezte be jó vasiasan, és a rendőri önkény megvetése jeléül hegyeset sercintett a vízbe.

Ijedten néztem én is körül, mert eddig az orvhorgászat rendőrökkel súlyosbított változatáról egyáltalán nem volt szó, és már nem is tűnt olyan vonzónak a halfogás engedély nélküli módja.

Lelki szemeimmel láttam is magam, talpig vasban, amint két marcona rendőr felvezet édesapám elé, aki akkoriban a járás vezető tisztviselője volt, és az efféle szabálysértések hozzá taroztak.

Ami a büntetést illeti – gondoltam tovább meglódult fantáziával – ismerve szigorát, legkevesebb deresre húzatna, huszonöt botok erejéig... Amelyeket aztán két városi poroszló hegedülne el hátsó felelen!

- De jó, hogy Magyarországon a mogyorópálcás büntetésfajtát már régen eltörölték – gondoltam tovább kissé megkönnyebbülve – igaz, otthon derék atyám ezt nem mindig veszi figyelembe...

Csak az nem jutott eszembe, hiszen a bűnös eszközt is ő adta kezembe!

Aztán kenyérgalacsint tűztem horgomra, s szépen bevettem a híd lábánál lassan áramló zöldes vízbe.

Mozdult a dugó, majd oldalazva elindult, de mozdult kezem is, bevágás, zsíros kenyér a földön, és a cénaszínór végén, a gombostűhorgon ott ficánkolt egy ezüstös halacska.

Az első!

- Fogtaam... megfogtaam – ordítottam el magam kissé kótyagosan a váratlan örömtől, mire alkalmi cimborám az ijedségtől szinte átesett a hídkorláton.

- Láttad? – lelkesedtem – Fogtam egyet...

- Láttam – köpött a vízbe véleményt alkotva a halacska méreteiről tettestársam.

- Ezzeeee osztán eemehecc a bús... - mondta ki szemrebbenés nélkül.

- Biztosan vak vóót a szerencsétlen – zárta le a társalgást, és arrébb lépett a hídkorlát mellett.

- Irigy kutya – gondoltam megsértődve – Ez egy nagyon szép hal... amelyet nem fogott senki mostanában... még te sem. És egy pillantást vettem porba hullott zsíroskenyeremre, amelyet már elkezdtek hordani a hangyák. De kit érdekelt, amikor halat fogtam!

Aztán marokra kapva halacskámat, pecabotot, nyargaltam haza, bemutatni első zsákmányomat.

Otthon nagy büszkén mutogattam az alig tíz centis jószágot szüleimnek, egyben hatalmas megrökönyödést okozva bejelentéssel, miszerint, a halat sülve kívánom elfogyasztani!

Hát... elég sokáig tartott, amíg meggyőztek, még megtisztítani sem érdemes, mert semmi sem maradna belőle. Jobb lesz, ha Marci cicánkat örvendeztetem meg vele, aki közben feltartott farokkal törleszkedett lábam szárához, jelezve, ő aztán nagyon szereti a halat!

Gondolatban már el is búcsúztam a finom halvacsorától, amikor jobb kezemben farkánál fogva tartott halacszkámat Marci óvatosan megszaglásztta, majd, hamm, bekapta. Aztán már nyargalt is vele a konyha legtávolabbi sarkába, ahol lekuporodva kezelésbe vette a szerencsétlen áldozatot.

- Siccc, az anyád... - mondtam minden meggyőződés nélkül – de már későn, mert Marci szüleim nagy derűtsége mellett, kettőt-hármat nyelve, végleg eltüntette jobb sorsra érdemes zsákmányomat...

Lám, az öreg December... búcsúzóul még megajándékozott, mégsem volt üres teljesen mesebeli zsákja, csak kipenderült emlékezetem asztalára ez a kis, ezüstös halacska.

Talán csak azért, hogy előkotorásszam a hozzátartozó emlékeket valahonnan a távoli gyermekkor aranykődbe vesző világából, meleg szeretettel állítva emléket szüleimnek - és első halacskámnak.

A városban éjjelre kondulnak a templomok harangjai, az eső is elállt, aztán ahogy elhal az utolsó ütés zengése, petárdák dördülnek, rakéták rajzolnak tűzkigyókat az égre, s olyan pokoli dörgés, durrogás támad, mint Eger ostrománál lehetett hajdanán.

Az utcákon embertömegek tolonganak fel, s alá és csak fújják szilveszteri trombitáikat kétpofára, mint a léviták tették volt Jerikó falai alatt az Ószövetség szerint valamikor, a történelem hajnalán...

Csak aztán kibírják városunk falai...

Egy esztendő megint elmúlt, fordítok kicsit lehangoltan a naptárlapokon az újesztendőre.

De aztán... újév, új napok, új remények, gondolom felvillanyozódva, hiszen várnak a vízpartok, s vár az élet nagy kalandja. A kikelet az első fecskével... tavaszi virágokkal a folyópartokon... a nyár, széltől ringatott búzatábláival, pirosló pipaccsal, égszínkék búzavirággal... az ősz, halkán susogva hulló tarka falevelekkel, szelíden szálló ökörnyállal... a fakó őszi ég alatt a költöző vadlibák búcsúzó kiáltásával... s aztán a tél hóaplannal takart alvó erdővel, mezővel, jégablakkal beüvegezett folyókkal, tavakkal, melyeknek homályos tükrén porhivat sepreget a fagyos északi Szél...

Boldog újesztendőt!

2006. Boldogasszony hava.

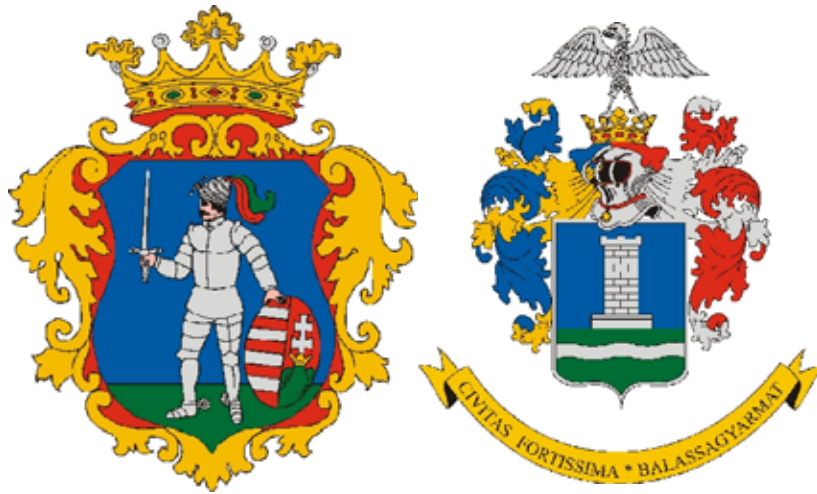
2010. Karácsony hava.

\* Gyermekkorom jó részét Szombathelyen éltem meg, s ennek az időszaknak volt természetes velejárója a nyáron nemzeti viseletként hordott klottgatya. A városon keresztül folyt a Gyöngyös patak, s a Perint, melyek partjain sok izgalmas élményben volt részem.



Angyalos Mária

VÉGH JÓZSEF



# Regék, legendák, történetek Balassagyarmat térségéből IV.



Grafikák: Végő Borbála Karolina



## Hanzély Márton történetei

### Mulatságos epizódok Siateczky Turibius életéből<sup>1</sup>

Az érdekes kapitány idejében szokás volt, hogy a község földbirtokosai vállalták el a községi bírói tisztséget, így választották meg Siateczky kapitányt is felső és alsó Sáp<sup>2</sup> bírójává, hol annak idején földbirtokos volt.

Ha elment bíraskodni a község házára, fölöltötte régi uhlánus tiszti uniformisát, s bírói pálcául pikáját vitte magával, ezzel akarván imponálni. No imponált is ezzel, meg alakjával és hangjával, nem is mert neki a községben parancsa és rendeletei ellen senki szembeszegülni.

Erélye sokszor hasznos volt, ha valahol a határban út, vagy híd rossz volt, minden formáság és szabály mellőzésével kihajtotta a falu apraja-nagyját, s a hiányok rövid úton helyre lettek hozva.

De néha brutális is volt eljárásban, mint mikor egy ottani kocsmárost, rossz mérték használata miatt büntetésből a kocsija saraglyájához kötötte, s úgy kényszerítette őt az általa hajtott kocsi után szaladni. Neki ezt is elnézték.

A megyegyűlésekre pontosan bejárt, akkor még a megyei bizottsági tagok a székhelyre a gyűlés előtti napon jöttek be, kik is felhasználva az együttlétet, kedélyes vacsorák és gyakran nagyobb szabású murikkal töltötték el az időt.

Egy ilyen alkalommal Siateczky - ki különben is rendszerint vitte a szót az ilyen összejöveteleken - most is csak úgy öntötte magából a Hári János-féle katonai bravúrokat. A társaságban lévő Kemény Károly, kis termetű öreg sziráki szolgabíró ezeket hallván, odaszólt neki: “Kapitány úr, szép - szép, amit itt magáról elmesélt, de hát talán emlékszik még, mikor a forradalomban Losoncról előlünk, magyarok elől, osztrák katonáival futott. Hallván a kapitány e megjegyzést, elálmélkodva kérdezte, ki az, ki ezeket mondotta. A kis öreg keményen előállt és jelentkezett, mire Siateczky megkérdezte: “Hát maga is ott voltál? mert ha tudtad volna azt - biz Isten megfordultad volna”.

1. Megjelent a Nógrádi Hírlap 1924. szeptember 21-i számában

2. Nógrádsáp



Síremléke a nógrádsápi temetőben

A forradalom lezajlása után az ötvenes évek elején Siateczky Turibius, mint osztrák tiszt, továbbra is szolgált. Ilyen minőségében egy alkalommal Nyitrán átutaztában bement egy ottani fogadó éttermébe ebédjét elfogyasztandó. Leült egy asztalhoz és utasítja a pincért: "Bringen Sie mir ein Glas Bier!" /Hozzon nekem egy pohár sör! V.J./ A sört a pincér az asztalára tette, de ugyanakkor a szomszéd asztalnál borozó nyitrai urak egyike felállt s a kapitány sörét e szavakkal: "Magyar ember nem iszik sört!" a padlóra öntötte.

Siateczky, mint egy bős bika, ránézett a merész úrra, s rendelését megismételte, az újabban felszolgált pohár tartalmát a magyar az előbbi mondatával újra kiöntötte. A kapitány harmadszor is megrendelte a sörét, de egyúttal átszólt a szomszéd asztalhoz: "Ha még egyszer kiönti én söröm, biz Isten kidobom ablakon tégedet". A fiatalember harmadszor is megismételte a sörnek a kiöntését, s a helyére ült. Ezt várta csak Siateczky, felkelt ülőhelyéről, a szomszéd asztalhoz ment, s a kötekedő urat székestül felemelve a nyitott ablakon az emeletről kidobta.

Szerencsére a nem magas emeletről leesve a fiatalembernek komolyabb baja nem esett, a kapitány pedig csak enyhébb büntetésben részesült a katonai hatósága részéről.

Ezt a hőstettét ő maga mesélte gyakran el. Nagyon ki volt nagy testi erejével. Egy ilyen hengegése alkalmával a hasonló természetű Holényi Ferencz, szügyi birtokos felhívta őt birkózni, azzal, hogy a kapitányt földhöz fogja vágni. Összefogódzkodtak, nehéz küzdelem után Holényi a díványra vágta emberét, hogy csak úgy nyekkent. A kapitány nagyon elrestellte a dolgot, de nagy diadallal mondta: "Nem győzte le engemet, mert nem a földre, hanem a kanapéra vágta engemet".

Nem hengegett ezután annyit az erejével.

Felesége egy szegedi magyar nábob nem fiatal, még kevésbé szép özvegy asszony leánya volt, s mivel a magyar úr nem akarta, hogy leánya osztrák tiszthez menjen feleségül, földi javakkal nem látta el kellőleg, pedig a vőnek pénz kellett volna gyakran, s ilyenkor elküldte az asszonyt az apóshoz. Ha hazajött pénz nélkül, bizony le se szállhatott a kocsiról, hanem visszaküldte a váci állomásra, hogy onnan Szegedre menjen. Ha néha hozott az asszony pénzes levelet hazulról, azt Turibius felbontotta, a pénzt kivette, s az üres borítékot átadta azzal: "Kati, das gehört dir." /Kati, ez a tied. V.J./

Siateczkyné gyakran tett nagyobb külföldi utazásokat. Többek közt bejárta Afrikát is magányosan. Ezen alkalommal kérdezték a kapitányt, hogy nem félti-e a feleségét, hogy valami baja esik az utazás közben? Felelete ez volt: "Barátom, a Kati nem kell a beduinoknak sem."

Már régen egymás mellett fekszenek a sápi temetőben, most már békességben, s a kapitánnyal kihalt az akkori idők egyik tipikus alakja.

## **Zubovits Fedor kapitány és egy vigéc vasúti utazása**

Azt hiszem nem kell Zubovits Fedor kapitányt külön bemutatnom. Ösmerte őt mindenki, hol látásból, hol hallomásból, és sokan személyesen. Sok bravúrjáról, különködéséről, s gyakori kellemetlenkedéseiről volt híres.

De hogy érdekes és különködő viselt dolgai feledésbe ne menjenek, érdemesnek tartom azok közül egy pár helyszínt elmesélni.

Egy alkalommal Fedorral Balassagyarmatról egy első osztályú vasúti szakaszban utaztam Budapest felé. Ebben a kupéban egy jól táplált vigécnek látszó úr is volt elhelyezkedve, ki útközben, minthogy nyári hőség uralkodott, kopasz fejét törölgette, s minthogy ez őt nem hűtötte le, levette kabátját és mellényét. A szemben levő ülésre téve lábait, teljes kényelemben helyezte magát.

Látva Fedor ezt a nem illendő magatartást, szokott volt tekintetével mérte végig útitársunkat. Az azonban ezt figyelembe nem véve, még kényelmesebben akarván magát elhelyezni, cipőit is levette és az ülésre helyezte. Zubovits ezt már nem hagyta szó nélkül, ülőhelyéről felugorva a vigéchez ugrott, szőnyű ordítással követelte, hogy cipőit azonnal húzza fel, kijelentvén, hogy ezt már nem tűri el, hogy első osztályú fülkében így utazni nem szabad. Az útitárs nem reagált a felhívásra - persze nem tudta, ki az, kivel beszél - sőt azt mondta, hogy oly kényelemben helyezheti magát, ahogy az jólesik. Erre Fedor felkapta az útitárs levett pár cipőjét és nagy szidalmak között kidobta robogó vonat nyitott ablakán.

Az útitárs úgy kabát, mellény nélkül, harisnyásan kirohant a szakaszból és a kiabált a kalauzra és vonatvezetőre, hogy állítsák meg a vonatot, mert a cipőit kidobták. Persze a vonat tovább ment, és a vigéc keservesen nézett a lábbelije után. Elkezdett a többi szakaszban lévő utasok előtt, az előtte ismeretlen úrra mindenfélét mondani, s hogy a legközelebbi állomáson feljelenti őt az állomásfőnöknél.

Valamelyik utas azonban figyelmeztette, hogy nem tanácsos azzal az úrral kötözködni, mert az Zubovits Fedor kapitány.

A cipőtlenített uraság erre nagyot nézett, s mosolyogva - meghunyászkodva - szólt ekként: "Hát ez az a híres kapitány, igazán kedélyes, vicces ember.", arra bejött a szakaszunkba, s mintha semmi sem történt volna, levette a kofferjét és kivett abból egy másik pár cipőt. A folyosón szépen felhúzta a lábára, s kabátját és mellényét is felöltve szépen leült előbb elfoglalt helyére. Mintha mi sem történt volna. Így utaztunk azután hármásban tovább, csak mikor Zubovits a verőcei állomásom kiszállt, mert a velem maradt útítárs Zubovits eljárása felett bírálatot nyilvánítani, s persze cipője elvesztését is sajnálni.

### **Mikor Zubovits a sziámi hercegeknek a szárazföldi torpedókat Balassagyarmaton bemutatta**

A hetvenes években Zubovits feltalálta a szárazföldi torpedót. Ezeket a kontinensen akkor étékesíteni nem tudván, a sziámi államnak ajánlotta fel, s az éppen Budapesten lévő sziámi hercegeket meghívta Balassagyarmatra azok bemutatására.

A hercegek a meghívás folytán meg is jelentek Balassagyarmaton, s Zubovits négy darabot fel is állított az ott megjelenő közönség és a hercegek előtt. Hármat egymás után elsütött, s azok jól működtek, a negyedik azonban csütörtököt mondott. Zubovitsot ez szörnyen bosszantotta, odament, s a gép fölé hajolva a gyújtólyukat piszkálni kezdte. Ezt látva a publikum a hercegekkel együtt megdöbbsent a vakmerőségen, hiszen ha a torpedó most felrobban, Zubovitsot a mennyekbe viszi. Az azonban nem reagált. Mindannyian gratuláltunk vakmerőségéhez, szerencséjéhez, s hogy a többi szabályszerűen működött. A sziámi hercegek meglegedésüket fejezték ki találmánya felett.

Hogy tudta-e értékesíteni a torpedókat, arról a fáma nem tudott, de a torpedó szerelőinek indiszkréciója folytán kiderült, hogy az a bizonyos negyedik nem volt megtöltve.



Zubovics Fedor, a kalandor életű huszárkapitány

## Hogy lett főszolgabíróból főlevéltárnok

Egy megyegyűlés alkalmával többen összejöttek Gyürky gróf főispán megyeházi helyiségében.

Köztünk volt a közkedveltségnek örvendő gróf Czebrían László is, ki Füleken is birtokos volt. Egyszer az ő kedélyes modorával Baloghy Dezső szolgabírónál egy út felől érdeklődve, őt a következőleg szólítja meg: “hallja maga Baloghy, miért nem csináltatja meg a Füle községe mellett lévő járhatatlan utat?”

Baloghy Dezső, ki családfájára s volt huszártiszti mivoltára büszke volt, s így rátartós, ezen megszólítást Czebrían részéről lekicsinylésnek vette, s nem csekély felindulással azt felelte: “hallja maga Czebrían, ha ad rá pénzt, az utat megcsinálják, de pénz nélkül még Czebríannak sem dolgoznak”.

A jelenlévő főispán nagyon restellte Baloghynak ezen ríposztját, s hogy Czebrían kibékítsék, Baloghyt behívta a másik szobába, s onnan már mint kinevezett megyei főlevéltárnok jött közénk, persze szolgabírói állásáról lemondván.

Baloghy e cserének nagyon örült és hivatalát elfoglalva, abban idejének legnagyobb részét nyelvészettel és versfaragással töltötte, a levéltárnoki teendők csekély mérvű ellátása mellett.

Így lett huszártisztból szolgabíró, szolgabíróból főlevéltárnok.

Különben érdemes Baloghy cinikus voltára vonatkozólag megemlíteni, hogy amennyiben abban az időben Gyarmatra vasúti közlekedés nem volt, Baloghy az utat Fülekről Balassagyarmatra a közgyűlések alkalmával gyalog tette meg.

Midőn ezt tisztársai megszólalták, hogy ezzel tisztviselői tekintélyét rontja, azt felelte: “szégyellje a vármegye magát, hogy tisztviselője gyalog kénytelen az utat megtenni, mert fuvardíjat erre nem ad, s csekély fizetésből arra nem telik”.

## Kell-e a tisztviselőnek szalonkabát

Egy alkalommal Gyürky főispán magához rendelte Jeszenszky József árvaszéki ülnököt, hogy a nála elintézés alatt levő árvaügy felől neki referáljon.

Jeszenszky a hivatalos szobájából egyenesen felment a főispánhoz, s ott jelentkezett.

Midőn főispán látta, hogy az ülnök otthonka kabátban jelent meg nála, a következő kijelentést tette: “Nem tudja maga, hogy a főispánja előtt szalonkabátban kell megjelenni?”

Jeszenszky azon szerény védekezésére, hogy mint szegény tisztviselő, ilyen öltözéssel nem bír, a főispán ingerülten azzal utasítja el: “akinek szalonkabátja nincsen, az ne legyen tisztviselő, elmehet!”

Az árvaügy mibenlétéről a referáda elmaradt.

## Gratuláció Zichzene-zachzene dallama mellett

Abban a régi jó időben, mikor még Gyarmatra vasúton utazni nem lehetett, a gyűlésekre a megye urai, a gyűlést megelőző napon jöttek be kocsin a székvárosba, amikor is az estét fehér asztal mellett töltötték el, nem ritkán ott találta őket a hajnal hasadása is.

Egy ily alkalommal az akkori Balassa éttermébe gyűltünk egybe örege és fiatala. A jó kedvet egész éjjel a hegy leve és Balog Károly bandája tartotta fenn s fokozta.

A mulatók közt ott voltak a megyei nobilitások közül gróf Czebrían László, gróf Berchtold Arthur, gróf Pejacsevics Arthur, Prónay István, Mocsáry Ödön, Sréter Alfréd, Beniczky Árpád és Szerémy Gábor központi főszolgabíró, s még számosan a fiatal gárdából.

Úgy reggel felé, mikor már világosodott, a jó kedélyű gróf Czebrían Lászlónak eszébe jutott, hogy mennénk fel in corpore /testületileg V.J./ Gyürky főispán megyeházi lakására, meggratulálni azon alkalomból, hogy legutóbb a Lipót rend középkeresztjével lett dekorálva, magunkat is feldíszítve különböző nyakba akasztott alkalmi rendjelekkel.

Ezen ötlete általános újongó helyesléssel lett fogadva, s mindannyian nyakunkba akasztottuk - mint rendjelet - hagymát, cylinder üveget, szalvétát, gyertyatartót, sörös poharat, s ami az étterem asztalán található volt. Így feldíszítve ment a társaság cigánnyal a zichzene-zachzene dallama mellett végig a főutcán a megyeházára.

Odaérvén Gyürky főispánt hálósobájába muzsikaszó mellett, ő még az ágyban pihent.

<sup>1</sup> Megjelent a Nógrádi Hírlap 1924. október 26-i számában.

Nem lehet mondani, hogy valami kellemesen lepte meg Gyürkyt ez az invázió, azonban látva az elől jövő tekintélyes urakat, s azokat is jó kedélyben, mit tehetett egyebet, mosolyogva fogadta a társaságot.

Czebrían gróf, mint ünnepi szónok köszöntötte fel Gyürkyt kitüntetése alkalmából kedélyes modorban, s azt ugyanilyen hangulatban köszönte meg a főispán, remélve, hogy most már befejezést nyer a tisztelgés, s az illuminált társaság eltávozik.

Csalódott szörnyen, mert a társaság egy szerénytelenebb tagja azt az óhaját fejezte ki, hogy bizony áldomás nélkül elmenni nem lehet.

Gyürky huszárjával a Selmeczy cukrászdából több jóféle snapszot hozatott, s csak ennek elfogyasztása után vonult el a társaság muzsikaszó mellett a megyeházából, egy része vissza a csataterre, másrészt Morpheus karjaiba.

## **Hogyan lett a “Hej, de huncut a német” nótából nemzeti himnusz**

1877. évben, a Galíciában állomáson volt ulánus ezred Balassagyarmaton keresztül vonult új magyarországi állomáshelyére.

Minden harmadik nap az előbbi szakali pihenő stációról egy-egy szakasz ulánus legénység érkezett Balassagyarmatra, pihenő helyre, kellő számú tiszték vezetése mellett.

A tiszték az akkori időben frekventált Balassa szálloda éttermében gyűltek egybe esténként a vacsorát elkölteni.

Én és Adorján Lőrincz honvéd hadnagy, - akkor még mindketten nőtlenek lévén - mi is állandóan abban az étteremben étkeztünk, mint állandó abonensek. Rendes helyünk az étteremben egy hosszú asztal volt, hol a vidékről esetről-esetre bejövő vendégek is helyt szoktak foglalni ebéd idején.

A fogadós ezt az asztalt jelölte ki a tiszteknek, s így mi ketten az átvonuló és egymást harmadnapján felváltó tisztekkel töltöttük az estéket, nem hiányzott ezeken Balogh Károly bandája sem.

A vacsorák természetesen többnyire a hajnal pirkadásáig tartottak, amikor is a tiszt urak legtöbbször - s legtöbbször a magyar bornak élvezetétől - mámorosan hagyták el a csatateret, hogy reggel a legénységgel tovább rukkolhassanak. Gyakran megesett azonban, hogy a tisztszolgák uraikat még kellő mámoros állapotban segítették fel a chargi lovakra. Mi ketten, Adorján barátommal többé-kevésbé szintén mámorral búcsúztunk el az elvonuló német barátaitól, de azért a harmadnap ideérkező hadfiakkal, csak úgy barátkoztunk, s töltöttük az éjjelt, mint az előbbiekkal, s ezek éppúgy hagyták el a pihenőállomást, mint elődeik.

Ránk nézve kissé nehéz munka volt a harmadnapon ismétlődő murikat végigcsinálni, de restelltük volna a beérkező tiszt urak előtt, kik már értesítve voltak arról, hogy itt egy civil és egy honvédhadnagy mindannyiszor kitarított velük a multságokon, ha nem találának a helyünkön, s kivált azért, mert az utolsó előtti szakasz egyik tisztje figyelmeztetett bennünket, hogy a következő tiszt urak között van egy kapitány, kivel nehéz lesz a borközi küzdelmet fölvenni, elhatároztuk, hogy az utolsó csatában is részt veszünk.

Hát csakugyan az utolsó transzport tisztjei között volt egy drabális kapitány, ki hírének megfelelően a vacsora alatt jól kezelte a hegynek áldott levét, s úgy látszott, hogy Balogh muzsikája is mozgásba hozza a véré, mert - bár mámorosan - több német nótát húzatott vele.

Kedélye emelkedésével honfiúi érzelme is lángra kapott, mert a cigánybandához fordulva a “Gotterhaltet” /osztrák császári himnusz V.J./ rendelte eljátszani.

Balog Károly erre a felhívásra rám nézett kérdőleg, hogy mit csináljon, restellte ezt az animózus /ellenszenves V.J./ dallamot közre adni, én intettem, hogy csak teljesítse a kapitány kívánságát.

Kénytelen-kelletlen rázendített a hóhér nótára, amikor is a kapitány ültéből felállva elkiáltotta magát: “Aufstehen!” /Felállni! V.J./, persze felkeltünk mindannyian, s a dallam végeztével a szokásos “dreimal hoch!”-al /háromszoros éljen!-nel V.J./ jelezte hódolatát a legmagasabb hadúr iránt.

Bevallom magam sem tudom, hogy hirtelen mily érzés ösztönzött arra, midőn Baloghnak odaszóltam, hogy játssza el a “Hej, de huncut a német” nótát, s ugyanakkor és is “Aufstehen!”-t vezényeltem. Az asztaltársaság felállt, s úgy hallgatta végig a Balogh által lelkesedéssel eljátszott nótát, s annak végeztével én intonáltam a háromszori “éljnt”, mit a hazafiak lelkesen ismételtek.

Hogy ez így történt, Adorján barátommal annak tulajdonítottuk, hogy a tiszt urak meg voltak győződve arról, hogy a hallott dallam a mi nemzeti himnuszunk, s irántunk való udvariasságból annak tiszteletét megadták.

Így avatták fel a német tiszték a magyarok keserűségét kifejező nótát nemzeti himnusszá.

Reggelig tartott a multság, a tiszt urak elődjeik módja szerint elázva szálltak lóra, mi pedig Adorján barátommal örültünk, hogy ez volt az utolsó szakasz, mellyel ki kellett tartatnunk, s annak, hogy nem itt jöttek rá arra, hogy miféle dallamnak adták meg hódolatukat.

## **Tigrisvadászat Nógrád megyében**

Pár évvel ezelőtt, még a jó háború előtti időben híre terjedt, hogy egy tigris fenevad kiszabadult valamelyik cirkusz, vagy állatseregletből s azt most a vidék állatállományát pusztítja, s az emberek életét is veszélyezteti.

E rémhírre, - mely a balassagyarmati járás községében lévő egyik birtokosnak gazdasági alkalmazottjától eredt, - a hatóság szükségesnek tartotta e veszedelemben szemben erélyesen fellépni, s a fenevadat elpusztítani.

Az alispán elnöklete alatt egy vadászszakértőkből álló csunglijamen ült össze, melyen abban állapotok meg, hogy hivatalos vadászatot kell tartani azon a területeken, melyen a fenevadat hol itt, hol ott feltűnni látták, mihez szükséges a losonczy ezred egy századát lerendelni, s az érdekelt községek lakosait mozgósítani.

A vezetést és rendezést a tisztikarnak egyik közismert erélyes tisztviselő és kiváló stüszije vette kezébe, már azért is, mert ő érezte magában azt a bátorságot és biztos vadász kezet, mely a fenevadat elpusztítani egyedül hivatva lesz, kiről a rossz nyelvek ugyanazt mesélték, hogy oly biztos lövő, hogy a körvadászatokon a nyulak életük biztonsága tekintetéből, tömegesen menekülnek az ő puska csöve elé más vadászok elől.

Az értekezleten való megállapodás szerint a losonczy ezred egy százada le is jött az előre meghatározott napon tartandó hivatalos vadászatra, s főrendező az érdekelt községek férfi lakosait öldöklő szerszámokkal ellátva felfegyverzetten előre elkészített terv szerint azokat felállította a veszélyeztetett területen a fenevadnak bekerítésére.

Megindult a hajsza, jöttek a hírhordók, kik a tigrist hol itt, hol ott látták, s hol hallották rémes ordítását sőt megjelölték az irányt is, mely a főrendező állására vezetett. El lehet képzelni, mily büszkeség töltötte el a fővadász rendezőnk keblét, hogy a fenevad őt szemelte ki, kivel az élet-halál harcot megvívni óhajtja, de valószínűleg a területen lévő nyulaktól értesülve, azok tanácsát követve - életét biztosítani akarván - puskája csöve elé örömmel közeledett.

Hogy főrendezőnk lövését még biztosabban tehesse, a közelben lévő fára mászott, s ott várta lövésre készen a fenevadat.

De mily csalódás érte őt, a tigris nem mutatkozott sehol sem, ordítása nem hallatszott, mert sem a felállított kordonon belül, sem máshol fenevad nem mutatkozott, s így valószínű, hogy tigrist azelőtt sem látott senki, s ordítását senki sem hallotta soha.

A fővadász ezek után kénytelen volt biztonsági helyéről leszállani, s a hivatalos vadászatot eredménytelenül befejezettek nyilvánítani, s a vadállat elpusztítására összecsődített tömeget - szégyenszemre - szétoszlatni.

Azt a jelenetet, midőn a fővadász a magas fát tartotta magára nézve, a legbiztosabb helynek a fenevaddal szemben, a "Borsszem Jankó" élclap megörökítette rajzban is. Fővadász soká megtartotta "Tigrisvadász" címét, mire ugyan nem volt nagyon büszke a szenvedett kudarc miatt.

Az egész fenevad alaptalan híresztelésére a levét ama bizonyos birtokos itta meg, kinek gazdasági alkalmazottja állítólag először látta a tigrist, mert a hivatalos vadászatra meghívott, s megjelent urak az ő portáján helyezték el kocsijukat, s a szép számban levő lovak sok takarmányt fogyasztottak el, miért is a birtokos kijelentette alkalmazottjának, ha még egyszer tigrist lát, s azt elhíreszteli, szolgálatából azonnal elbocsátja.

## Amikor Gyürky főispánnak egy font faggyút kellett volna megennie 1

Gyürky Ábrahám gróf tipikus alakja volt a nagy uraknak, szép megjelenésű férfiú, külsejére hiú volt, mit leginkább azzal bizonyított, hogy hosszú szakállát, bajuszát és haját - mely utóbbi csak körvonaltan övezte a fejét - szép fényes feketére festette, s hogy demonstrálja, miszerint mindez természetes színű, télen-nyáron fehér mellényt viselt, melyre hosszú szakállára borult, s annak dacára festéknek nyoma sem volt azon látható. Ezen festői műveletre időnként Bécsbe utazott.

Toilettje mindég elsőrendű kifogástalan volt, mintha skatulyából húzták volna ki. Termete magas, impozáns, de úgy látszik annak arányosságával nem volt teljesen megbékülve, lévén felső teste nagyobb, mint derekától a talpáig, ezt azután úgy hozta arányba, hogy cipője sarkát magasra készítette s azonkívül belső sarkot is használt.

Érintkezésben nagyon kellemes volt, de csak arra, kit szívelt, a neki nem tetsző emberrel kíméletlen tudott lenni s ezzel éreztette is hatalmát.

Köztudomású volt, hogy fizetni nem szeretett, adót soha sem fizetett, végrehajtást vezetni ellene bátorsága senkinek sem volt, máskülönben pazar módon költötte vagyonát, öregségére elúszott mindene.

Egyetlen főispán volt talán, ki mint ilyen, annyi ebédet adott volna, mint ő a bizottsági tagoknak.

Minden közgyűlés alkalmával az összes megjelent bizottsági tagokat ebédre meghívatta, a megyeház nagytermében terítettett, melyen pezsgő és bor nagy mennyiségben lett elfogyasztva. Ezen ebédeken kívül minden hónapban megismétlődő közigazgatási ülések alkalmával a tagokat vendégül látta. Egy alkalommal megyei bált is adott, melyre négyszáz ember volt hivatalos.

Tizennyolc évi főispánsága alatt hivatalos teendőit - talán kevés tudással - de lelkiismeretesen s pontosan teljesítette, a megye előkelőségeiből álló környezetével - no meg gyakran erőszakosságával - minden akaratát keresztül vitte, nem kímélvén, ha kellett, költségeket sem.

Ezek élére bocsátása után érdemesnek tartom egy pár érdekesebb cselekményét - emlékezet okáért itt megörökíteni.

A nyolcvanas évek elején megejtett képviselőválasztás alkalmával Pulszky Gusztit az akkori szécsényi kerület képviselőjét - bizonyos felmerült ellentétek miatt - gróf Gyürky Ábrahám főispán ki akarván buktatni, ellene Harnos Gábor akkori tiszti főügyészt léptette fel szabadelvű programmal.

Nagy híre volt ezen vállalkozásnak. Az irányt adó körökben is kétségbe vonták, hogy Pulszkyt fészékben megbuktathassa. A nemzeti kaszinóban többek között gróf Károlyi István is ezen nézetének adott kifejezést, mire Gyürky felajánlotta, hogy ha Pulszky meg lenne választva, ő a kaszinóban nyilvánosan egy font faggyút fog megennie.

Ilyen fogadás tétele után mindent elkövetett, hogy Harmost keresztül vigye a választáson.

A képviselőválasztás előtt maga elé citálta a főszolgabírót, kiadván nekik az ukázt, mit és hogy tegyenek, hogy a jelöltje bejőjön. Ez alkalommal részben a pártkasszából nyert pénzből, nagyobb részt azonban saját zsebéből látta el a főszolgabírót alkotmányos költségekkel.

A szécsényi járás akkori főszolgabírája, Szojka Emil is megjelent a raporton, de az ukáz kiadása után megkérte a főispánt, hogy őt mentse fel az alól, hogy Pulszky ellen használja fel főszolgabírói hatalmát, mert úgymond, neki is már, előzőleg családjának a Pulszkyak mindig jótévedője volt.

Gyürky felháborodott azon, hogy éppen az a főszolgabíró tagadja meg az engedelmességet és a kívánt közreműködést, kinek a járásában ezúttal van legjobban érdekelve, felhasználta ellene minden hatalmában álló fenyegetést, hogy felfüggeszti, elcsapatja, stb. Szojka azonban hajthatatlan volt, kijelentette, hogy ő bár öreg és szegény családos ember, ez alkalommal a főispán parancsának eleget még sem tehet.

Gyürkyt az öreg tisztviselő keserve meglágyította - erőszakossága mellett jó szívvel bírt - azt mondja Szojkának, "Adja be a számlát s azt lemondása ellenében kifizetem, adok egy napi gondolkodási időt, most pedig elmehet."

Minthogy Szojka nem tudta, miféle számlát kér tőle a főispán, s kérdezni sem merte, sógorának, Komjáthy Anselm főjegyzőnek elpanaszolta szomorú esetét, arra kérve, tudja meg Gyürkytől, mi a kívánsága azzal a számlával.

Komjáthy a küldetésben eljárva, azt az utasítást vette, hogy sógora a főszolgabíró számítsa fel, mennyi fizetése jár még a ciklus végéig, s mennyit tesz ki ez idő alatt a külön jövedelme, s ezen összeget közölje vele.

A két sógor a számlát összeállította s a benyújtott lemondás ellenében kifizette s azon kívül megígérte, hogy a vaskapu szabályozását eszközöző társulatnál még egy jövedelmező állást is szerez neki és ezen ígéretét be is váltotta.

A választáson Pulszky - Gyürkynek minden erőszakossága ellenére - képviselővé választott. Károlyi István gróf ezek után a font faggyúgyertyát elküldte, azt azonban nem ette meg Gyürky.

<sup>1</sup> Megjelent a Nógrádi Hírlap 1924. október 12-i számában.

### **Felhasznált irodalom:**

Borovszky Samu /szerk/: Hont vármegye és Selmeczbánya sz. kir. Város, Budapest, é. n.

Dobos Ilona: Gyémántkígyó, Szépirodalmi Kiadó, Budapest, 1981.

Gálfi Árpád: Nógrádmargal története, Nógrád Megyei Múzeumi Füzetek, Balassagyarmat, 1969.

Gyürky Antal: Drégelyi Ereklék in.: Szondi Album 50. o.

Hanzély Márton feljegyzései - kézirat

Jankó E. Vilmos: Drégel várának hősiesség védelme 1552-ben, in.: Szondi album 40. o.

Kamarás József: A Hont-tsitári kegyhely története, Dunakanyar — A Közép-Dunavidéki Intéző Bizottság tájékoztatója, 1984/2. p. 43-49

Dr. Ladányi Miksa /szerk/ Nógrád és Hont vármegye, Budapest, 1934

M. Csósza Mária. Jeles Napok, népszokások, Drégelypalánk

Magyar Zoltán: A herencsényi mesemondó - Balassi Kiadó Budapest - 2004

Pesty Frigyes kéziratos helynévtárából Hont vármegye és kiegészítések, Szentendre, 1984.

Puskás Péter – Végh József: Sisa Pista, az utolsó nógrádi betyár, Mikszáth Kiadó,

Szombathy Viktor: Az északi hegyek ölelésében, Móra Ferenc Könyvkiadó, 1984.

Végh József: Herencsény, Honismereti Kiskönyvtár, Rév-Komárom

Végh József: Kámor, Mikszáth Kiadó, 1998.

Végh József: Szondi György és Drégely vára emlékezete





**Bevonulás Jeruzsálembe**

# PRIBOJSZKY MÁTYÁS

## HÁZIMÚZEUM – VIDÉKEN

Pásztói néninek a szeme is megnedvesedett az izgalomtól, amikor befejezte a rendcsinálást. Jöhet a zsűri, jöhetnek az újságírók – de ami a legfőbb, jöhetnek majd a látogatók!

–Ó, Szűzanyám, ha sikerülne!... – fohászkodott.

Hosszú élete dédelgetett álma látszott beteljesülni a mai napon: ha minden sikerül, a kis házi múzeumát végre hivatalosan is elismerik, a megyei Idegenforgalmi Hivatal már a programajánlatába is felvette. A mostani helyszíni szemle remélhetően csak üres formság lesz, hiszen ezerszer is végignézték magángyűjteményét a szakemberek és nem győzték dicsérni az elrendezést, a hozzáértő, gondos válogatást, s azt az áldozatkészséget, amivel csekélyke nyugdíjából, de annál több lótasfutással, utazgatással, ügyes csereberékkel létrehozta a környék – sőt az sem túlzás, hogy az egész megye – legjelentősebb magán-falumúzeumát.

Dél lett, mire megérkeztek a várva várt vendégek: Ilike, a megyei múzeumtól – ő sokszor megfordult özvegy Pásztóinénál, nagyon megszerette az öregasszonyt –, a férfi ismeretlen volt, dr. Báder Vilmosként mutatkozott be és Budapestről jött. Vézna, görbe hátú, szemüveges – afféle tüskés, merev irodakucacnak látszott.

– Ebédeljének meg előtte, nem szalad el semmi, a gyűjtemény megvár bennünket – kínálta őket jó szívvel Pásztói néni – Olyan tyúkhúslevest, amilyet én főzök, úgyse esznek sehol a világon.

– Köszönjük, inkább utána... – hárította el a meghívást mogorván dr. Báder. – Essünk túl a formságokon, első a kötelesség – és savószerű szemeit kíváncsian jártatta körbe. – Hol van a gyűjtemény?

Pásztói néni mosolyogva, büszkén mutatta: – Már a közepén állnak, kedveskéim. Ami ebben a házban található, az mind, a legkisebb darabig eredeti, muzeális érték, beleértve a konyhafelszerelést, a terítőt, a tányérokat, mindent. Ezt a szép, múlt századi öntöttvas csikósparheltet is megnézhetik. Nemigen használom, de ilyen kedves vendégek tiszteletére ma begyűjtöttem, azon főztem meg az ünnepi ebédet. Na, üljenek már le – s a művészien faragott széket és a lócát meglegyintgette a portöröl ruhával, ahogy illik.

– Nem ebédre jöttünk, drága Ica néni – szabadkozott Ilike –, a világeért sem akarunk gondot okozni. Felvesszük a jegyzőkönyvet, s már itt sem vagyunk. Így van, kolléga úr?

– Az attól függ... – dörmögött az orra alatt Báder mogorván. – Majd elvállik.

– Jó, ahogy gondolják, ehetünk utána is – szontyolodott el Pásztói néni. – Tessék, mutatom az utat. Először talán nézzék meg azt a szobát, ami a mi kis falunknak állít emléket. Erre vagyok a legbüszkébb. Igazi, hamisítatlan palóc *tisztaszoba*, nincs olyan család, amelyik ne járult volna hozzá egy-két darabbal. Látják ezt a szépséges sublótót? Első világháború előtti! Aki csinálta, még ma is él, lassan betölti a századik évét.

– Akkor ez nem régi, nem való múzeumba – legyintett Báder.

– Miért? – csodálkozott Pásztói néni. – A vén Rác Samu meg az ősei voltak nálunk az egyetlen asztalos família, ugyanilyen van minden családnak, amióta az eszünket tudjuk, olyan ez a falunak, mint egy jelkép. Asztalosok a Rácok Mátyás király uralkodásától. Bizony még a királynak is dolgozott az első Rác. Mifelénk ez volt a módi, most sem talál itt másfajta még mutatóba se.

– Na és a tulipános láda? Ez nem szobaberendezési tárgy. Mit keres itt? Azt nem a tisztaszobában kell tartani, hanem az... izében... mit tudom én... a kamrában vagy a padláson.

– Látom, tréfás kedvében van a doktor úr. Le akar vizsgáztatni? Mégiscsak mi tudjuk legjobban, mi volt nálunk a szokás. Bizony, úgy volt az, hogy amikor a lány férjhez ment, vitte magával a tulipános ládáját, tele otthon szőtt lepedőkkel, fehérneművel, meg ami kell, aztán annak ott a helye örökké az ágy előtt. Minél nagyobb, minél cifrább, annál tisztesebb a rangja. De úgy ám! – bólogatott Pásztóiné mély meggyőződéssel.

– Ezt tanúsíthatom – szólt közbe Ilike. – Magam is a környéken születtem, s még az én anyukám is ilyen ládával ment a...

– Kérem, kolléganó!... – szakította félbe fagyosan dr. Báder. – Volna szíves nem befolyásolni? Tudom a dolgomat. Inkább nézzük meg a másik helyiséget. Itt nincs semmi. Csupán a szokásos...

A nagyobbik szobában Báder szeme mohón kikerekedett. Ez sokkal zsúfoltabb volt, mint az előző, és a tárgyak is kevésbé voltak rendszerezve. A falakon megsárgult, régi fényképek, hímzett "házi áldások" kézzel faragott keretekben; régi lámpák, vasalók, használati eszközök tömkelege sorakozott a festett bútorokra rakva, a falon felaggatva hímzések, a sarokban életnagyságú bábuk álltak, a falucska káprázatosan gazdag népviseletébe öltöztetve. Meghökkenően sok holmi volt itt felhalmozva – Báder csak bámult, mint róka a baromfiudvarban.

– Mennyi érték! – sóhajtotta meghatódva Ilike. – Sose értettem, hogy volt képes mindezt összegyűjteni, Ica néni.

– Nem volt könnyű, aranyoskám, ilyen vénen, betegesen! – emelte szeméhez a zsebkendőjét Pásztóiné. – De megérte, boldog vagyok.

– Hát igen, akad egy-két tűrhető darab, kétségtelen – fanyalgott a fővárosi vendég. – Persze szelektálni kell és kidobálni, ami fölösleges kacat, értéktelen szemét. Ahogy elnézem, egy sarokban elfér a maradék.

– De Báder úr! – lépett közelebb felháborodva Ilike. – Ezt nem mondhatja komolyan! Nem is nézett még szét rendesen. Egy élet munkája...

– A tisztelt ifjú kollegina elfogult, de megértem, elvégre ez a szűkebb hazája, ráadásul ismerősök. Egyetlen lehetőséget látok: a nénike ajánlja fel nekünk az anyagot, mi kiválogatjuk, amit érdemes, a többit meg... mindegy! Természetesen arról szó sem lehet, hogy múzeummá nyilvánítsuk. Látogatást szervezni, különösen belépő díj ellenében, szigorúan tilos, különben elkoboztatom az anyagot. Esetleg lenne egy mentőötletem...

– Istenem! – tért vissza a remény Pásztói néniébe. – És mi volna az?

Dr. Báder Vilmos egyszeriben rendkívül barátságossá vált.

– Megveszem a teljes gyűjteményt, kedves Pásztóiné asszony, így ahogy van. Adok érte, mondjuk... adok érte... negy... ötvétezer forintot.

– De nagylelkű lett hirtelen! – lépett hátra hökkenően az öregasszony. – Képes volna ennyivel kifizetni?

– Miért ne? Segíteni akarok magán – készségeskedett Báder és a táskájából elővett egy előre elkészített adásvételi szerződést. – Tessék, itt írja alá, máris megkapja a pénzt. Az elszállításról én gondoskodom.

A két nő összenézett. Ilike a fejét rázta, mire Pásztói néni elővett a zsebéből egy lezárt borítékot és Báder orra alá dugta.

– Jól nézze meg, ép a ragasztás. Én se tudom, mi áll benne. De Ilike, amikor meghallotta, hogy magát küldik ki, gyanút fogott és azt mondta nekem tegnap: hajlandó előre borítékolni, mivel fog kirukkolni, ha körülnéz nálam. Akkor hát lássuk!

– feltépte a borítékot és hangosan olvasni kezdte:

– *"Vigyázzon, Ica néni, Báder, ahogy ismerem, le fogja szólni a gyűjteményét, aztán felajánlja, hogy megvásárolja az egészet."* – és pontosan ez történt. És én úgy bíztam... – fakadt sírva. – Szóval ilyenek maguk ott Pesten? Pedig hogy vártam ezt a napot! Tudja mit, ott egye meg a fene, ahol van, inkább sose legyen múzeumom, de a magukfélének akkor sem adnám oda, ingyen se. Nem én! Inkább felgyújtom házastól.

Báder dühtől fuldokolva fordult az elégedetten mosolygó Ilike-höz, de még sikerült időben visszafognia magát. Cinikus képpel vállat vont és felkapta a táskáját.

Amikor megszólalt, ajkát biggyesztve csak annyit mondott:

– Ha nem, hát nem. Maga tudja. Azért azt a híres tyúkhúslevesét, remélem, nem sajnálja tőlünk?

## *BEMUTATJUK*



**PETRÁS MÁRIA**

“Az egyháznak lépnie kell”

### **Az ünnep megtartó ereje**

Talán a középkorból lépett elénk a csángó magyar kerámiaművész és népdalénekes Petrás Mária, aki sugárzó arcú madonnákat, Szent Családot, és kivirágzó fészületeket készít, hűséggel őrizve a világ valaha volt egységét? Az énekkel vezetett tárlat egy ragyogó, zamatos őszi napon méltó keretet adott az ünnepnek. Október idusán egy barátságos budai kertben találkoztunk Petrás Máriával és műveivel. Aki tudja, hogy mi az ünnep valójában, másoknak is képes átnyújtani az ünneplés képességét.

Petrás Mária hitvallása: A moldvai Diószénben születtem. Nálunk, a faluban imádságos harangozással kezdődött a nap, és azzal is ért véget. A családok gazdagságát 8-10-12 gyermek jelentette. Az ötévestől a legöregebbekig, mindenkinek nélkülözhetetlen szerepe volt. Hétköznap azért dolgozott az ember erővel és szorgalommal, mert előtte állt egy-egy ünnep. Az emberek kitisztították a lelküket, életüket, házaikat, istállóikat, óljaikat, kertjeiket, falujukat. Megbocsátottak egymásnak, misére mentek szép, ünneplő ruhában, és délután felkeresték egymást. Az ünnepek nagy örömben teltek. Mindent meg tudtak teremteni maguknak, úgy, hogy nem voltak senkinek a szolgálói. Tudták, hogy mi a rendje a világnak, mert a nap, a hold, a csillagok, az idő járása és a mélységes Isten-hitük útbaigazította őket. Akármit nem cselekedtek, akármit nem ejtettek ki a szájukon. Névtelen szentek között nőttem fel, akik a seregnyi gyermekkel körülvéve tudtak énekelve fenni, szóni, gyönyörűen hímezni. Varázslatossá tudták tenni azt a nehéz világot. Böjttel és imádsággal, Szűz Mária erejével elmesszítették a testi-lelki bajokat. Az ő képüket szeretném példaként a világ elé tárn.

- *Hogyan sikerül megőrizni a szüleitől kapott értékeket ma más körülmények között?*

- Az alapvető értékeket nem az emberek adták, hanem valami Istenhez való ragaszkodás. Amit kapott az ember az apjától és az anyjától, annak a szentsége mindvégig elkíséri.

- *Önnek könnyű otthon lenni bárhol a világban?*

- Most már igen. Nem mindig volt ez így. Voltak nagyon-nagyon rossz időszakaim és tapasztalataim. Erdélyt nagyon szerettem. Hetvennégyben kerültem Erdélybe, és Erdély egy csuda világ volt akkor nekem. Elképzelhetetlenül csodálatos, gazdag lehetőségek tárháza tárult elém. Én egy olyan kis szegény faluból kerültem oda, ahol a megélhetés mindent felőrölt.

- *Mégis úgy tűnik, mintha ez a mérhetetlen motívumgazdagság, amely műveiben megjelenik, a moldvai gyermekkorból származna.*

- Nem a szegénység eredménye, hanem az a komplex világ hozta a maga változatlan értékeivel. Íratlanul szigorú, törvényes rendje és ideje volt minden cselekedetnek a gyermekkorom idején. Ez mindenképpen biztonságot tartást és kapaszkodót adott. Szellemi, lelki gazdagság ellensúlyozta a nyomort, mely felőrölte a mindennapokat. Kivéve az ünnepeket.

- *Ez a harmónia már végérvényesen felbomlott?*

- Moldvában már csak az öregek őrzik a régi rendet. Nem biztos, hogy megmenthető. Az emberekben kell történnie valaminek, ami arra készíti őket, hogy vágyjanak egy közösségbe, melynek igénye lesz ez a fajta rendezettség. Ez összefügg szerintem azzal, hogy visszatérjen az emberekbe a hit, és a vallás gyakorlása. Nem csak beszélnünk kell róla, vagy kinyilvánítani, hogy ezt az évet imaévnek deklaráljuk, mert ezeket a nagy deklarációkat tragikomikusnak vélem.

- *A kisebb közösségek erejében hisz?*

- Igen, a közösségek erejében, és az egyházban. Az egyház az egyetlen reményem. Olyan katasztrofális pillanatba került a világ, hogy már csak a hit segíthet. A politika nem alkalmas a megoldásra. Az egyháznak lépnie kell.

- *Ünnepi pillanatokot ábrázolnak a művei is...*

- Igen, szándékosan meg akartam örökíteni ezeket a felemelő pillanatokot. Mi gyerekként egész héten az ünnepet vártuk, hétköznapi napkelettől napleszentülésig dolgoztunk. Szombaton délben abbahagytuk a munkát, készülődtünk a vasárnapra, mentünk gyónni, főztünk előre másnapra olyan étkeket, amelyeket el lehetett tárolni. Mi, gyerekek reggel elmentünk kismisére, a felnőttek később nagymisére. Az ünnepi mise két-három órás volt, és délelőtt nem is volt idő másra. Ebédeltünk, beszélgettünk, és estefelé megint mentünk vecsernyére. Ez egy nagyon szép gregorián szertartás volt, amiből mi, gyerekek persze nem értettünk szinte semmit, de átéltük teljes lelkünkkel. Olyan jó volt énekelni, hogy úgy éreztük, hogy együtt felemelkedünk, szétrepedésig énekeltünk, az a nagy tömeg hangosan és emelkedetten zengett, fel az égig.

- ...

- Az ünnep fontos volt nekünk, ezért idézem vissza újra és újra. Nem a mindennapi munka, a kapáló asszony az érdekes számomra. Más okból is szeretem az ünnepet megjeleníteni, s ezt nem szívesen idézem fel, mégis most elmondom. Moldva elrománosításáról van szó. Én azt gondolom, hogy ez azért sikerült, mert azt a pillanatot, vagy azt az állapotot használták ki erre, amikor az ember kellőképpen felemelkedett, amikor ünnepelt. Az ünnep drága volt nekünk, de nagyon drága lett a népünknek is. Amikor ünnepel valaki, akkor nem dobja meg a másik embert kövel. Amikor Istenhez emeljük a lelkünket és egymásra tekintünk, akkor képesek leszünk odakínálni arcunkat az ütésnek. Krisztus mondja: ha megütnek, fordítsd feléd a másik arcodat is... Gyermekkorom világa mosolyogva fordította ellenségei felé az ábrázatát. A világi dolgok fölött voltunk sokan az Istenbe vetett hitünk által. Az isteni rendbe vetett naív hitünk által. Ezt a fájdalmas pillanatot szeretném megfogni, ezt az emelkedettséget, amiben mindent odaadtunk, amink csak volt...

Csizmadia Gertrúd

Köszönet a cikk újra megjelentetésének jogáért a Hitvallás című lap szerkesztőségének és a cikk írójának.

A cikk eredeti formájában elolvasható a <http://www.hitvallas.hu/regi/hitv0611/hitv061122.html>

helyen. A Szerk.

# PETROZSÉNYI NAGYPÁL

## A BÖRÖND

Ott feküdt egy padon közel az osztrák határhoz. Közel, távol egy lélek sem, csak a kutyák ugattak valahol.

– Hát ez mi? – torpant meg előtte egy deres bajuszú politikus.

Hogy mennyit szemetelnek ebben a városban! Biztosan teletömték mindenféle rothadt étellel, nejlon zacskóval, sőt, lehet benne akár egy halott baba is. Van ilyen, számtalan cikket olvasott már hasonló dolgokról – sietett el aggodalmasan a közelből. Aztán eszébe jutott valami, amitől egyből kiverte a verejték. Hátha él még ez a csecsemő, mert ez is előfordulhat, és akkor... Á, majd csak rábukkan valaki, ő inkább nem keveredik semmibe! Nemsokára itt a választás, és ki tudja, mit magyaráznának bele vetélytársai a városban! Amúgy is siet, fontos találkozója van egy bizonyos elnökkel, akinek a keze a parlamentig is elnyúlik. Azért annyit csak úgy zárójelben megjegyyez, hogy mostanság egyre több a felelőtlen kismama. Alkalomadtán nem árt, ha legközelebb ezt a témát is felveti, különösképpen, ha honatyát csinál belőle a jóisten.

-Na, galambocskám, lelkecském, te már nem kellesz senkinek? Kopottnak ugyan kopott vagy, de attól még akadhat benned egy-két apróság, ami a szegényeimnek jól jöhet – fedezte fel a bőröndöt másodikként egy jámbor tisztelendő úr. Már-már elvitte, azért még várt egy keveset, hátha jön érte valaki. Nem jött, tehát ott felejtették, s akkor inkább ő vigye el, mint valamelyik jópipa. Előbb azonban ki is szerette volna nyitni, tudniillik csöppet sem bizonyos, hogy megéri hazáig cipelni. Csakhogy a bőröndöt kulcsra zárták, nem nyílt ki, bárhogy feszegette, piszkálta. Nem baj, majd otthon sikerül! Elcipelte pár lépésre, de olyan pizszokul nehéz volt, hogy inkább lemondott a bőröndről. Még a végén sérvet kap, vagy ne adj isten, infarktust, és akkor ki gondoskodik a bárányairól, ugyebár?

A harmadik megtaláló egy Davidson-motoros sváb volt, szőke és kék szemű, aki éppen Bécsbe indult munkát keresni. Hiába, Ausztria mégiscsak Ausztria, ott jobb ára van a magyarnak, hát még ha félig német is! Leszállt a motorról, párszor körbejárta a bőröndöt, s miután senkit sem látott a közelben, lehajolt az útításkáért.

– A bőröndöm! – kiáltott fel ekkor egy csiricsaré göncbe öltözött fiatalember, aki mindeddig távolról figyelte a langaléta németet. – Már azt hittem, sosem találom meg.

– A magáé?

– Világos.

– Tessék, de... -ébredt fel a gyanú a szőkében. – Mit keres az utcán, ha egyszer a magáé?

– Hosszú! Egyébként sem tartozik magára. Adja ide, és viszontlátásra!

– Azonnal, csak előbb, sorolja fel, mi van benne!

– Mi volna! Kis szalámi, néhány ing, nyakkendő...

– Lássuk!

– Majd, ha fagy! – kapta fel a pirszinges a jókora bőröndöt, s már inalt is el vele.

– Halt! Megállni! – rugaszkodott utána a német, egy-kettőre beérte, és keményen öltre mentek egymással.

Egy ideig összeszorított fogakkal birkóztak, de egyik sem bírta a másikkal.

– Kérem, uraim, moderálják magukat! – szólt rájuk egy arra sétáló, domború homlokú úriember. – Az utcán vannak, nem otthon. Nem akarok beleavatkozni a dolgukba, de nem tudnák a kérdéseiket civilizáltabban megoldani?

– Kuss! – csattant fel a csiricsaré. – Ha nem avatkozik bele, mit ugat? Az ügy csakis rám meg rá tartozik. Ej, eressze már el azt a bőröndöt!

– Eressze el maga, én találtam rá először.  
– Azt hiszem, kezdem pedzeni, hol van a kutya elásva.  
– Csakugyan? Hol? – kérdezte a kék szemű.  
– A Talált Tárgyak Osztályán.  
– Menjen a pokolba! És maga is – mordult a kackiás fiatalemberre. – De a bőrönd nélkül, mert azt én találtam!  
Egyik húzta jobbra, a másik húzta balra, amíg szét nem nyílt a vitát okozó nagy koffer.  
– Hát ez mi a búbánat! – hunyorgott a fiatalember: a bőrönd telis-tele volt ócska, agyon gyűrött könyvekkel. – Dante, Shakespeare, Páskándi – emelt fel a földről néhány olvasmányt.  
– Donnerwetter! Én meg azt hittem, dísztárgyakat, pénzt vagy effélét találok ebben a vicik-vacakban – rúgott a szőke hajú a bőröndbe.  
– A kurva életbe! – dühöngött a másik is. – És ezért kis híján betörte a fejemet – tapogatta meg a kobakját, a szőke meg a füleit, mire mindkettőjükből kitört a nevetés.  
– Mit mondott, hol van a kutya elásva? – fordult a langaléta a domború homlokú úriemberhez.  
– A Talált Tárgyak Osztályán.  
– Hát akkor vigye oda, főnököm! – parolázott le a legénnyel, felpattant a motorra, és folytatta útját Bécs felé.  
A tanár, merthogy az volt az úriember, fejcsóválva meredt utána. Hát ez jellemző! Kb. így értékelik a magyarok a könyveket. Visszapakolta őket a bőröndbe, s mivel ő is nehéznek találta, az egészet otthagya az utca közepén. Egy pillanatra ugyan átsuhant az agyán, hogy egyet-kettőt megtarthatna belőlük, de ez sehogy sem lenne etikus, kiváltképp egy magyartanártól. Másrészt minek neki annyi könyv! Van otthon egy könyvtárnyi, amiből jó párat még el sem olvasott. Majd telefonon közli, hova jöjjenek a bőröndért az Osztályról, továbbá írat egy fogalmazást arról, hogy miért nem olvasnak mostanában az emberek.

# PAPP KLÁRA-MÁRTA

## Metamorfózis

Amikor apu meghalt, anyu a négy tyúkjával egyedül maradt a portán. A tojások miatt hagyta őket életben. Faluhelyen nem illik a boltból venni a tojást. Amíg sok tyúkunk volt, a szomszéd házba hétvégére le-leutazó pestiek mindig bekopogtak anyuhoz:

-Teri néni, tojtak-e most a kapirgálós tyúkok? Van-e kapirgálós tojása?

Így hívták a tojásokat, kapirgálós tojás. Azt mondták, ezeken érezni lehet, hogy nem tápon nevelt tyúkok tojták, hanem kapirgálósok.

A pestiek Mariska néni házát vették meg. Az a ház is kiüresedett. Mariska néni öreglányként jött férjhez a faluba Vilmos bácsihoz, aki nagyon rossz ember volt. Ott is hagyta a felesége. A kocsmapult mögül beleszeretett az egyik vendégbe. Mariska néni már nem tudott gyermeket szülni Vili bának, hát örökbe fogadtak egy fiút, hogy majd öregkorukra legyen, aki istápolja őket. De Vili bá tüdeje a bányába a sok szénportól megbetegedett, meg reumás lett, nem bírt már felmenni a kockaház magas lépcsőjén. Ott is halt meg az alsóházban, ahol általában leélték életüket a faluban az emberek. Feri, hogy a nevelőapja meghalt, elkezdett csavarogni. Rászokott a félkarú rablókra. Járt egyik falutól a másikig, látogatta a kocsmákat szorgalmasan. Egy éjszaka az ötödik falu határában ütötte el egy autó részegen. Mariska néni egyedül maradt, hamar rászokott a szilvapálinkára. Esténként nála jött össze a kis csapat, a kacskalábú Laci, az agglegény Kálmus, meg néha betévedt Postásmari is egy-egy kupicára.

Jó nyugdíj járt a bányászözvegyeknek, sok pálinkára telt belőle. El is vitte hamar a mája Mariska nénit.

A pestiek a neten látták meg a házat, megtetszett nekik, aztán a falu is. Ahogy kimentek a Dobratetőre, beleszerettek a látványba. Végigláttak a Bükkön, látták a sebeket Bélapátfalvánál, a bánkúti kilátót is. A falu zezzugos utcái, völgyei, dombjai, a házak kuszasága maradásra készítette őket. Mozgás lett egyből a házban, festettek, mázoltak, takarítottak. Azóta havonta kétszer-háromszor leutaznak a faluba, kiteszik a házra a magyar zászlót, és bekopognak anyuhoz kapirgálós tojásért.

Anyu örül, hogy legalább néha vannak szomszédjai. Már csak keresztanyámék laknak a közelében, de ők is kertszomszédok, a másik utcára nyílik az udvaruk.

Gyerekkoromban még minden házban népes család lakott. Velem egykorú gyerekek. Bandáztunk, vizeskedtünk a patakban, nyáron sankoztunk, télen sinkóztunk a patak jegén. Pincékbe jártunk kavicsot szikráztatni, odvas fák törzsébe bújunk, csatákat vívtunk a temetőben a sírok között.. Ma meg már iskola sincs a faluban.

A nagy csatangolások idején még nálunk is nagy volt a család. A hátsó szobába nagyapámék laktak. A középső szobában laktunk mi négyen, gyerekszobáról nemigen hallottunk.

Akkor még lovunk is volt. Nagyapám, ha a bányába kitelt a sikta, ment a határba szántani, vetni, aratni, mikor minek volt az ideje. Ha nagyon sok volt a munka a határban, marógyit vett ki. Így mondták: marógyi, a maródi helyett.

Volt még egy szobánk, a hidegszoba. Sose volt befűtve. Kályha se volt benne. Az volt a ravatalozós szoba. Amikor nagyapám meghalt, ott terítettük ki.

Meg aput is. Pedig akkor már volt a faluban ravatalozó, apu tervezte. A koporsót csak reggel hozták, bevittük aput is a hidegszobába.

Nagyapám halála után eladtuk a lovakat. De mindig népes volt az udvar a disznóktól, libáktól, kacsáktól, tyúkoktól. Aztán apunak beteg lett a szíve. Akkor azt mondta az orvos, ne egyen disznóhúst. Így lettek nyulak a disznók helyett.

Nem voltunk gazdagok (senki nem volt az a faluban), de ennivalónk mindig volt bőven.

Szigorú rendben folyt az élet. Hétfőn mosás, kedden téstagyúrás, pénteken kenyérsütés, négy, három nekünk, egy a másik nagyanyáméknak. A húсок napja is be volt illesztve a rendbe. Csütörtökön nyúl, vasárnap tyúk, vagy más hús.



A jó falusi húsrá rákaptak a városi népek is. Volt, hogy három kocsival is jöttek a búcsúra Miskolcra apu munkatársai. A felnőttek dínom-dánomoztak, mi, gyerekek pedig játszottunk az udvaron. Meg kellett mutatnom az állatokat a városiaknak. Élveztem, hogy a kakasunk nem hatódott meg attól, hogy ezek városi gyerekek, tiszteletet parancsolóan járkált fel-alá a baromfiudvarban. Nagyon elkényeztetett gyerekek voltak ezek a városiak, sose fogadtak szót. Egyszer Emese beleköpött a kutunkba. Városi gyerek még azt se tudja, hogy a víz bepiszkítása főben járó bűnnek számít. Mi tiszteltük a vizet. Volt is miért. Olyan finom vizet azóta se ittam. A reklámozott Szentkirályi, Bonaqva elbújhatott a mi vizünk mellett. Akkor napokig nem bírtam inni a kút vizéből. Most meg már ha akarnék, sem ihatnék. Nitrátos lett. Az a néhány kisbaba, aki évente születik a faluban, zacskós vizet iszik, kapják ingyen az egészségházból.

De hol is tartottam?

A libákról akartam beszélni. Hogy kiskoromban mennyire vártam, hogy kikeljenek a kislibák.

A zöld pihés cserfes jószágokat nem lehetett nem szeretni. Vidámságot hoztak az udvarba.

Ilyenkor sokszor egy jellegzetes ritmusú kopogásra ébredtem, tudtam, hogy ez anyu. Vágja a falapon a csanalat a kislibáknak. Anyu a tésztát is úgy tudta vágni, mintha valami sorozatlövő szólt volna.

Akkor a faluban még volt libapásztor. Fehérlett a legelő a sok libától, amikor Cigányerzsi és Vakernő utcáról utcára járva kiterelte a falu libáit a zöld gyepre. Arany élete volt nálunk a libapásztoroknak. Az asszonyok főztek rájuk, minden nap más háztól kapták az ebédet. Egymással versenyeztek az asszonyok, nagy szégyen lett volna, ha a cigányok elpletykálják, hogy rossz ételt kaptak egyik vagy másik asszonytól. Amikor ránk került a főzés, mindig nekem kellett kivinni az ebédet a legelőre. Anyu bablevest, fánkot készített, ételhordóba rakta, én meg osontam végig a patakparton, riadozva a kóbor kutyáktól. Ennél jobban csak attól féltem, hogy ott lesz a libákkal Vakernőék néma fia is. Nagyon szép, tüzes szemű fiú volt, vállig érő fekete hajjal. Nem járt az se iskolába, se dolgozni, olvasni se tudott, csak félelmetes, barlang mélyéről feltörő nyögdőső hangokat kiadni.

-O o bo – nyökögte, és már szaladt is felém, hogy megfogja a szép hosszú szőke copfomat.

Én ijedten ledobtam a földre az edényt, és szaladtam hazafelé a kertek alatt, ahogy csak a lábam bírta. De ahogy biztos távolságba értem, eszembe jutott, hogy nem lesz ez így jó. Nem mehetek én így haza. A leves is kiborult, az edényt is otthagytam, ezért bizony verés jár. Ezt már nem lehetett sírás nélkül hagyni. Leültem a patak partjára, sajnáltam magam. Elgondoltam, hogy világgá megyek az erdőbe. Ott jól elleszek, szedek gombát, málnát, a Kajis alatt forrás is van, szomjan se halok. Anyuék meg kereshetnek. Mire előkerülök, addigra már annyira sajnálnak, hogy elfelejtik az elhagyott edényt. Itt tartottam a tervezgetésben, amikor rám talált Róza ángyom. A drága jó Róza ángyom, aki mindig megoldott mindent. Most is. Beleöntötte a maradék levesüket egy fazékba, kézenfogott, és kivittük a legelőre az ételt.

Azóta Cigányerzsiék is meghaltak, a gyerekeik szétszéledtek országszerte, libák se nagyon vannak, nincs szükség libapásztorra.

Ahogy növekedtek a libák, és kinőtt a fehér tolluk, időnként mellyeszteni kellett őket. Sose láttam ezt a szót leírva, én döntöttem úgy, hogy így kell írni. A mellyesztés azt jelentette, hogy a mellükről letépkedték a pelyhet. Kicsit rikácsoltak ilyenkor, nem tudom az ijedtségtől-e, vagy fáj nekik a tépés. Nagyon jó volt azok alatt a kályhameleg pehelydunnák alatt aludni.

Amikor anyu kinézte, hogy melyik libát akarja legközelebb levágni, előtte néhány héttel elkezdte tömni kukoricával. Ez az a művelet, amit az EU be akar tiltani. Pedig nem szenvedtek ettől a libák. De lett olyan májuk, hogy királynak érezte magát az ember, amikor az került az asztalra. Az igazi ünnep volt.

Buták ezek az eusok. A falusi ember soha nem bántotta volna a jószágot. Tisztelte az állatait, és szeretettel gondozta. Látni kellett volna, ahogy anyu vakargatni tudta a hízó hasát, hátát, az meg nagyokat röffentgetett a boldogságtól.

De a többi jószág is érezte, hogy anyu nekik a Jó. A tyúkok már akkor izgatottan összefutottak, ha meghallották, hogy nyílik az ajtó, és anyu kilép az udvarra.

Ahogy teltek az évek, úgy fogyott a ház népe. Amikor apu már nem bírt füvet kaszálni a nyulaknak, nem tartottak többet nyulat. Aztán anyunak lett egyre nehezebb a libák tömése, elmaradtak a libák is. Maradtak a tyúkok, de az is egyre kevesebb. Végül az a négy utolsó.

De azokat is ki kell korán reggel engedni a tyúkölből, meg kell etetni, ha esik, ha fú. Amíg apu élt, érte megtette anyu, akármilyen fáradt is volt. De amikor apu meghalt, anyu úgy döntött, levágja a négy tyúkot. Tudta, hogy nagyon nehéz lesz utána. Teljesen egyedül a portán.

Ez valami visszafordíthatatlant jelent már.

Egyedül járni a házban szobáról szobára, nézni az üres disznóolat, mindig zárva tartani a tyúkol ajtaját, nem vágni több csanalat a libáknak.

De anyu tudja, mi az élet rendje. Megsíratta a tyúkjait, aztán másnap ment minden tovább a megszokott rend szerint. A falusi ember a természet gyermeke, megérti, elfogadja az elmúlást is. Anyu még itt van, de már ott is van. Egyedül van, de vendége mindig a Jóisten, nagyon szoros kapcsolat van köztük.

Az udvaron a kút mellett van egy lóca. Ott szokott üldögdélni, ha az idő úgy engedi. Ha nincs túl hideg, nincs túl meleg, ha a Nap úgy süt, hogy azt egy öregasszony simogatásnak érzi.

Ilyenkor imádkozik, templomi énekeket dúdolgat. Az utcán elhaladók bekiabálnak neki:

-Aggyon Isten, Teri néni. Hogy van? Nem kell-e a boltból valami?

Egyszer estefelé a dúdolgatás szünetében a kút mögül halk szöszmötölést hallott. Odament megnézni, mi az. Négy sündisznó.

Egy süncsalád. Odaköltöztek a kút mögé. Jöttek hazafelé libasorban. Elől a sünpapa, aztán a két süngyerek, hátul a sünmama vigyázó felügyelete.

Azóta úgy énekel, mint aki tudja, hogy hallják az énekét.

Szómagyarázat:

Sank: iszap

Sinkózni: csúszkálni a jégen.

Sikta: műszak

Maródi: betegállományban van



**A Szent-család**

# *SZOKOLAY ZOLTÁN*

## **Színről színre**

### **1.**

Az óceánon nem juthattam át.  
Kezdetben minden mozdulattól féltem:  
indítanám, de az lesz majd a vétkem,  
s a szégyen súgja, válasszak halált.

A balta kinn, a fáskamrában állt  
a gyújtósvágó tönk mellett. S ha éppen  
balról esett a fény, csillanta szépen,  
hogyan összevérezné velem magát.

A hétesztendős kisfiú kezébe  
nem illett az. Se tú, se gyógyszerek.  
Hogy halni vágyott, ne vessék szemére

szüleinek, hisz ők már nincsenek.  
Mindkettőjüket ártatlannak lássa  
az emlékezet halszemoptikája.

### **2.**

Az emlékezet halszemoptikája  
körülkeríthet múltat és jelent,  
hibátlan, teljes összhangot teremt,  
az elfelejtett kulcsot megtalálja,

mit gyermekként rejtettem, mélyre ásva,  
fenyő tövébe, hol a gyökerek  
vigyáztak rá, de azzal sem lehet  
belépni tűnt mesékbe vagy csodákba.

A könyvespolcon nem laknak tündérek,  
elcsavarogtak, nem segítenek,  
s a nők szemében könnyű vágyak égnek.

Útját a férfi nem tagadja meg.  
Kanossza volt? Ha járta, érted járta.  
S feléd fordítja, hogy végleg lezárja.

### 3.

Feléd fordítja, hogy végleg lezárja  
vonásaim a szigorú idő.  
Az élő hal, a fű majd újránő,  
ének kapaszkodik, de már hiába,

tettét a gyilkos bátran megbocsátja  
az áldozatnak, kiről terhelő  
bizonyítékok bukkannak elő  
és jutnak „véletlen” a médiába.

A múlt azé, ki megművelheti.  
Felejtsem el, hogy párszor hasba rúgtak  
a részeg tiszték, oda se neki,

most történelmet formálnak maguknak,  
és ők hirdetik tanulság gyanánt  
kudarcaimnak magyarázatát.

### 4.

Kudarcaimnak magyarázatát  
mindig kerestem, soha nem találtam,  
ennek keresztje görbítette hátam,  
hol „pusztulj innen”-t éppen az kiált,

ki komprádorként kapja baksisát,  
mert ez a divat nálunk mostanában.  
Szülőházamban így lettem hazátlan,  
s gyötört a honvágy harminc éven át.

Ne hidd, hogy hallod hívó hangomat!  
Mint lávafolyam megkövesedése  
elrejtve őriz gondolatokat,

a tűz emlékét, mintha mindig égne –  
csak így hagyom Rád életem nyomát.  
Most indulnom kell. Bárhová. Tovább.

## 5.

Most indulnom kell. Bárhová. Tovább.  
Nem számít égtáj, tábla, koordináta,  
sem az, hogy hány ígéret ejt pofára,  
és hányszor tíz év penitenciát

ró még ki rám e renitens világ.  
Szelíden éltem, senkinek sem ártva,  
de utolért a terrorállam átka  
és felém bökött: – szedje holmiját!

Hol következmény nélkül csalhat, lophat  
a rendfenntartó, talpig büszke szerv,  
miközben törvényt, alkotmányt lobogtat,

ott száz szonett is hasztalan keserv,  
s a vers papírra, képernyőre szállva  
utolsó szó, számból utolsó pára.

## 6.

Utolsó szó, számból utolsó pára:  
képzelt szentesték gyantaillatát  
hajlítgatom az éj rácsain át,  
míg rám nem roskad két nagy oszlop árnya.

Sziclák ezek? egy zsarnok csizmás lába?  
vagy parti plázák, posztmodern csodák?  
Szűk végtelen, mely nem bocsáthat át  
és itt kell várnom ember irgalmára?

Pedig csak otthont képzeltem magunknak,  
könyvekkel zsúfolt dolgozószobát,  
s hogy bátran őrzik íróasztalunkat

lyukas kavicsban lakó ideák.  
Kiáltozom az örvénylő homályba:  
ments fel, ne hagyj itt, nézz rám utoljára.

7.

Ments fel, ne hagyj itt, nézz rám utoljára!  
Vagy utam most a végtelenbe ejt,  
s hiába mondom, nem vagyok selejt,  
amelynek másfél Euró az ára.

Azt várd, kinek csak egy szükségháza,  
volna szüksége, s mindent elfelejt.  
Ajtód felől ha hallasz egy zörejt,  
a rám sütött rőt bélyegek dacára

talán beengedsz, asztalt is terítsz,  
aztán majd ágyat, hársillatú párna,  
s ahogy csípőddel sok kis kört leírsz,

s a szerelem legősibb dallamára  
alszunk majd el... az Isten megbocsát.  
Egy életen át nem tarthat a vád.

8.

Egy életen át nem tarthat a vád.  
Kinek görbült miattam haja szála?  
Kérdőre vontam (figyelj válaszára)  
a hét főbűnnek altábornagyát.

„Te Szokolay, fogd be a pofád,  
te önmagadnak erkölcsi hullája.” –  
S a sorsomba, mint kisfiúk útjába,  
masíroztak az ólomkatonák.

Amíg nagyobb lehettem, elviseltem,  
a méretarány később változott.  
Kimondtam végül egyik decemberben:

nem én játszom, már velem játszotok  
játszmás ügyet, mely végigkerget, éget  
egy életen... de hol van már az élet?

## 9.

Egy életem... de hol van már az élet,  
kezdettől fogva tudtam, ennyi lesz,  
az idő széthull, bárkihez sietsz,  
mint ócska kémfilm, úgy ér minden véget,

adásszünetben képernyőre téved  
egy filmfoszlány: „ma végre megfizetsz”,  
s egy sikoly még, utána semmi nesz,  
csak néma, sűrű szaga száll a vérnek.

A hajdan halni vágyó kisgyerek,  
s a bölcs, ki most int fityiszt a halálnak,  
nem engedik, hogy elveszítselek,

kit valójában már nem is talállak.  
A számvetések éjszakája van,  
a végső parton állok egymagam.

## 10.

A végső parton állok egymagam,  
ez itt ma London, Brüsszel, Moszkva, München,  
és Békéscsaba, Gyula száll előttem,  
és Zirc, Veszprém és Alsóörs, Tihany,

s a Kaukázust köszönöm, Uram,  
és Erdélybe is hányszor vitt az Isten,  
és Dushanbe és Pendzsikent ma innen  
egy karnyújtásnyi távolságra van,

és Prágában a Hradzsín most is ott vár,  
és Orosháza, Eger, Budapest  
és Szekszárd, Vecsés, Pécel és Soroksár,

s mikor fáradtan elcsitult a test,  
akkor már kétszer huszonegy gramm lélek  
az őrtoronyból régen szerteszéledt.



## 11.

Az órtoronyból régen szerteszéledt  
harangzúgás hullámán ülve sírsz,  
nincs térerőd, hálózat, melyre bízz  
egy mondatot: indulj, itt várlak téged.

S a mélyben lent, hol örök rend sötétlett,  
már fodrozódik, hív a szürke víz,  
mint zongorából szálló Für Elise,  
és elmerülnek benne mind a vétkek,

de fõnn maradnak életünk helyett  
a feltámadás elvi akadályát  
elhengerítõ cselekedetek.

A célhoz értek megnyugvása jár át:  
sós víz koptatta, zöld, visszhangtalan  
kövekre hull alá minden szavam.

## 12.

Kövekre hull alá minden szavam,  
lassú beszéd, de ott fut ritmusában  
az időmérték, mint a villanyáram.  
A számvetések éjszakája van.

Én ártatlannak nem vallom magam,  
de vádlóimnak vétkeiket is láttam,  
és tettét annak kell ma megbocsássam,  
ki addig üt, míg szemem nyitva van.

A túlvilági szintézistörekvés  
csak annyi lesz, hogy oszladozni kell.  
Íródik néhány jegyzõkönyv, jelentés,

aztán a csönd. – Te itt vagy? Mondd: kivel  
bújócskázol? Vagy eltűntél egészen?  
Hadd lássalak még egyszer, fõnn az égen!

### 13.

Hadd lássalak még egyszer, fõnn az égen  
egy felhõ szélén ott guggolsz, tudom,  
fényszál fut végig íves combodon,  
és Pál apostoltól idézed éppen,

hogy homályosan látunk e vidéken,  
de színrõl színre majd egy szép napon,  
talán már pénteken vagy szombaton,  
ha megtaláltuk egymást az igékben

és felfedeztünk egy hatalmas erdõt,  
hol tébolyító csapdák nincsenek,  
és fegyverekkel nem játszik a felnõtt,

s nem fél, ki voltunk, az a kisgyerek.  
Azt kéri õ is, szólítsalak szépen  
és olvadjak fényedbe észrevétlen.

### 14.

És olvadjak fényedbe észrevétlen,  
mert visszabékül minden, úgy örök,  
rejtsék bár égi-földi csöndrögök,  
nem múlik el, kering a Mindenségben;

így örködünk majd éjjel-nappal ébren  
az öntudatlan csillagok fölött,  
hogyan torzonborz, diverzáns ördögök  
ne rombolják hitünk a Nagy Kerékben.

Ma, 2010. május elsején,  
mikor már szépen szólhat csont a csonthoz,  
talán itt szállsz, Soroksár fõterén,

és szárnytolladban megkapaszkodom, hogy  
tanulhassam az aviatikát.  
Az óceánon nem juthattam át.

15.

Az óceánon nem juthattam át.  
Az emlékezet halszemoptikája  
feléd fordítja, hogy végleg lezárja  
kudarcaimnak magyarázatát.

Most indulnom kell. Bárhová. Tovább.  
Utolsó szó, számból utolsó pára.  
Ments fel, ne hagyj itt, nézz rám utoljára!  
Egy életem át nem tarthat a vád.

Egy életem... de hol van már az élet,  
a végső parton állok egymagam,  
az őrtoronyból régen szerteszéledt

kövekre hull alá minden szavam.  
Hadd lássalak még egyszer, fönnsz az égen,  
és olvadjak fényedbe észrevétlen!



Ha kedvet kaptak **Szokolay Zoltán** verseinek olvasásához, megrendelhetik a *Betiltható bonctechnika* című verseskötetét a [zoltan@szokolay.net](mailto:zoltan@szokolay.net) illetve a [www.szokolay.net](http://www.szokolay.net) címen.

A Szerk.

# HÖRÖMPŐ GERGELY

## Ha ránk szakad a kereszt súlya...

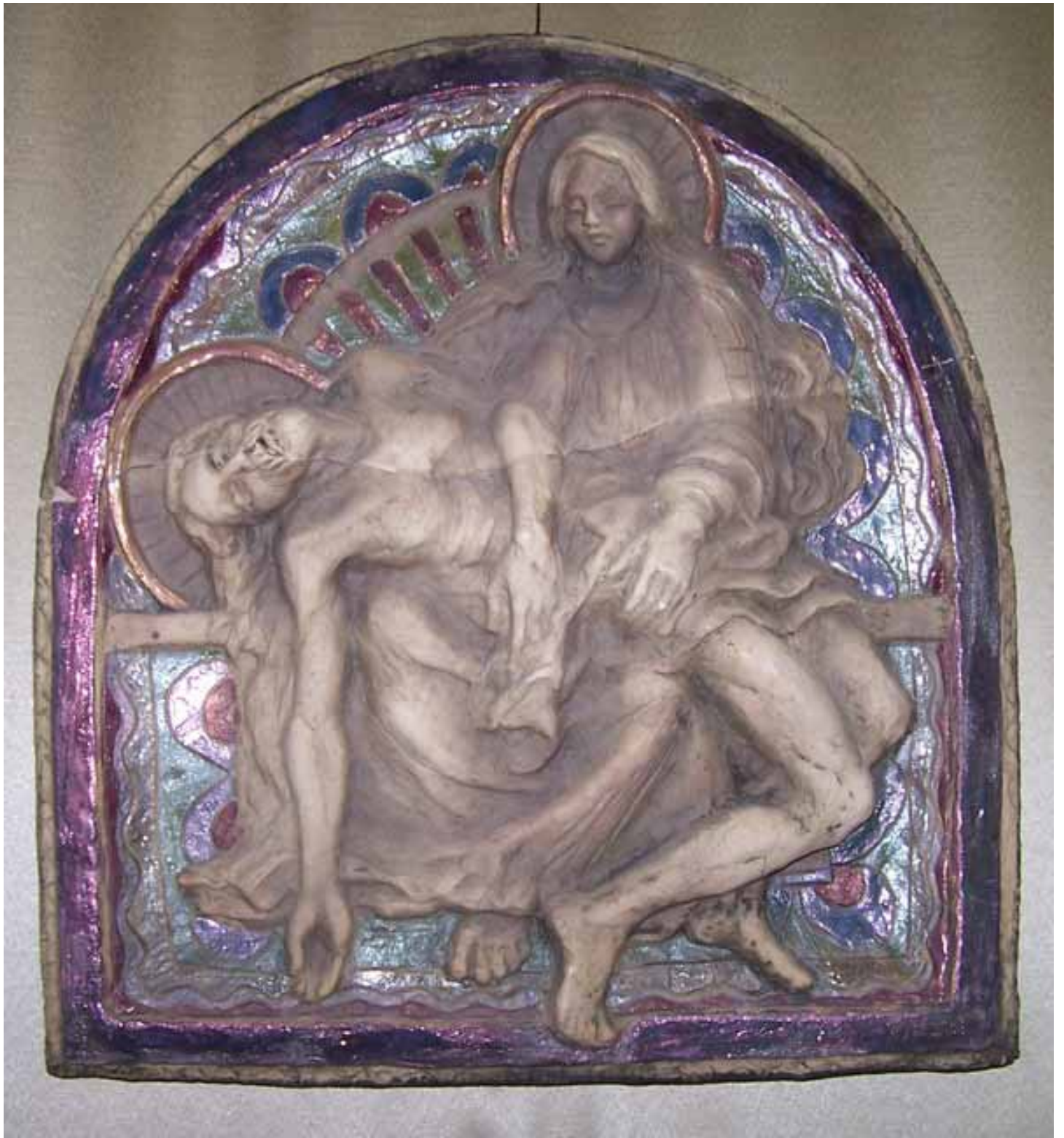
Én, Cirénei Simon, üzenem tinéktek,  
hogy a keresztet nyugodtan vigyétek.  
Ha tekintetem ölni tudna,  
a római halottként feküdne a porba.  
Vittem a keresztet, pedig máshova mentem,  
mezőről igyekeztem, várt feleségem a lelkem,  
jó meleg lépény és két fiam asztal körül...  
-hogy röhög a római. Hogy örül.

Én, Cirénei Simon, üzenem tinéktek,  
hogy a keresztet nyugodtan vigyétek.  
Egyszer csak ránk szakad a kereszt.  
Nem is fizikai, lelki súly nem ereszt.  
Amikor ránk szakad a kereszt súlya,  
arra gondolj újra meg újra,  
hogy immár ezeregyszáz éve visszük,  
és ez a magatartásunk és a kincsünk.

Én, Cirénei Simon, üzenem tinéktek,  
hogy a keresztet szó nélkül vigyétek,  
mert Ő megy elől. Bár viszem a gerendát -  
Őt szögezik föl. Ebben veszem jutalmát  
a keresztthordozásnak, mert lassan rádöbbszem:  
nekem a testem fáradt. Megváltást kap a lelkem.  
Mi visszük kis keresztjeinket, súlyosaknak tartjuk,  
végül minden terhünket az Úr Jézusnak adjuk.

Én, Cirénei Simon, üzenem tinéktek,  
hogy a keresztet nyugodtan vigyétek.  
Sok a kereszt, sok a baj, sok a kétség,  
de kereszt alatt ballag a reménység.  
Rufus és Alfeus, a fiaim végignézték,  
hogy viszem a gerendát. A szépség,  
a jóság, a megbocsátás ura nyomában,  
- és később fiaim szolgáltak az egyházban.

Én, Cirénei Simon, üzenem tinéktek,  
akiknek földtől kérges a tenyérték,  
akik szemüveget hordotok sok betűk miatt,  
akik nem alkudtok semmi rendszer alatt,  
röhög a római, röhög az iszlám, az osztrák,  
és sorolhatnánk... de, kik megtapasztalták,  
hogy aki a keresztet elfogadja, nyugodtan hiszi:  
múló hatalmak közt a jövőt viszi.



Pieta

# *NÉMETH ATILLA*

## **Fényvárás**

Hideg, téli, dermesztő éjszakákon  
A hófellegekből kristályok hullnak,  
Az évközbeni lázas cselekvések  
Idejei most már elmúltak.

Takarója alatt pihen a természet is,  
Minden a megújulását várja,  
Ilyenkor – ha teheti – a bölcs ember  
Ajtaját egy időre, kulcsra zárja.

Révülve, tünődve jó most elücsörögni  
Egy barátságos, meleg kályha mellett,  
Mert a lélek útját újra kiegyengetni  
Rend-szerint mindig ekkor kellett.

Felébrednek elfeledett fényszálaink újra,  
Néha segítő érzések, gondolatszikrák jönnek,  
A tisztaságra, bölcsességre ráakadni  
Merjünk átadni magunkat a csöndnek.

Mind az összes terhes, rossz érzéseim  
Elküldelek titeket megkönnyebbülve,  
Aki marad, meglátom: Ki vagyok Én?  
Nyugodtan nézhetek már a tükörbe.

Belső képemet összerakom a világomról,  
Apró darabkákból, képessé így válok arra,  
Amikor az új fény megszületik,  
Otthonát bennem örömmel belakja.

Magyarkút, 2010. december 2.



Világ Királynője

## BESZÁMOLÓ

# m i k o l a i b e t l e h e m e s

Idén is teljesítették küldetésüket a vámosmikolai betlehemezők és a nagybörzsönyi asszonyok, amikor is Németh Péter Mikola vezetésével december 19-én 9 órakor Ebed katolikus templomában, majd Béla katolikus templomában, és végül Búcs református templomában mutatták be karácsonyi élő betlehemes játékukat.

A nagy hideg ellenére egy busszal utaztunk az említett településekre. Mindenütt nagy szeretettel vártak bennünket. Búcscon meleggel, és egy kiadós ebéddel fogadtak, és megnézhattük a faluban évek óta létező Babamúzeumot is. A hóhelyzet és a busz üzemanyaga miatt az aznapi magyarországi szereplések elmaradtak.

Képes beszámolómn talán átad valamit a betlehemes játék ünnepélyességéből és az örömhír szépségéből.

A Szerk.





















Népviseletes babák háza  
Expozíció bábk v tradícionális kirojok  
00421 905 847 530 • 00421 917 791 924











# *PÁLYÁZATOK*

## **Pályázat a Spangár-díjra**

A rétsági Spangár András Irodalmi Kör pályázatot hirdet vers és prózairók részére. A pályázaton korhatár és témakör megkötése nélkül, minden alkotó részt vehet. Kizárólag másol meg nem jelent írásművekkel lehet pályázni! Az írásokat digitálisan is kérjük mellékelni. A pályázatok terjedelme nem haladhatja meg az öt gépelt oldalt.

(Word, Times New Roman, 1.5 sortáv)

A jeligés pályázatok mellé, zárt borítékban kérjük mellékelni a jelige feloldását. Egy jeligéhez maximum három írásmű tartozhat.

**Az írásművek leadási határideje:** 2011. január 15.

Cím: Spangár András Irodalmi Kör – Városi Művelődési Központ és Könyvtár 2651 Rétság,  
Rákóczi út 26., Pf.: 24.

A legjobbnak ítélt alkotás elnyeri a díszes kivitelű Spangár András emlékplakettet és a hozzá járó oklevelet. Az arra érdemes írásokat megjelentetni tervezzük a Kör 2011. évi antológiájában és a Kör honlapján is.

# Felhívás amatőr humoristák részére

Amatőr **humoristák** jelentkezését várjuk, **szerzői és előadói** kategóriában egy vagy **maximum két pályaművel**. Szerzői kategóriában írásban (írásonként legfeljebb 2 nyomtatott oldal), előadói kategóriában hanganyaggal (CD, MP3 legfeljebb 5 perc), vagy videó, DVD anyaggal (MPEG, AVI, legfeljebb 5 perc). A műveket postán, e-mailben, vagy személyesen lehet eljuttatni. A beérkezett pályaműveket szakmai zsűri bírálja el. A pályázók meghívást kapnak a **2011. február 19-én** megrendezésre kerülő „**Humorpercek**” című rendezvényünkre, melyen a legjobbak neves humoristákkal együtt fel is léphetnek.

Beküldési határidő: **2011. január 17.**

Cím: Klebelsberg Művelődési Központ 1028 Templom u. 2-10.

[www.kulturkuria.hu](http://www.kulturkuria.hu)

tel.: 392-0860, fax: 392-0862

e-mail: [tamasi.gabriella@kulturkuria.hu](mailto:tamasi.gabriella@kulturkuria.hu)

Természetesen egy személy több kategóriában is indulhat. Szerzőiben csak saját művel, előadóiban pedig más szerzeményével is lehet nevezni.

Bp. 2010. 11. 08.

Tisztelettel: Tamási Gabriella

igazgatóhelyettes

# ***KÖSZÖNÖM***

**Mivel mást adni nem tudok,  
ezért megköszönöm a Börzsönyi**

**Helikon minden egyes  
szerzőjének, képzőművészenek  
és a webmesterének a 2010-ben  
velem együtt végzett önzetlen,  
és ingyenes munkát.**

**Kívánok az Új Esztendőre  
további szép alkotásokat, időt,  
egészséget, kedvet, kitartást,  
és rengeteg olvasót.**

**Tisztelettel, Karaffa Gyula**

## **E havi számunk szerzői:**

**Ács Bódog** (Barót, Háromszék Vm. 1942) Pápa, író,  
nyugalmazott honvédtiszt

**Csáky Károly mkl.** ( Kelenye, 1950) Ipolyság,  
helytörténész, költő, tanár, néprajzkutató

**Elbert Anita** ( ) Veszprém, tanár, író, költő

**Hörömpő Gergely** (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007)  
református lelkész, költő

**Ketykó István** (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas  
köztisztviselő, költő

**Kovács T. István** (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró,  
író

**Kő-Szabó Imre** (Orosháza, 1936) Vác, író

**Németh Atilla** (1964) Verőce, író, költő

**Papp Klára-Márta** ( ) Gödöllő, író

**Petrozsényi Nagy Pál** ( ) Kecskemét, író

**Pongrácz Ágnes** (Balassagyarmat, 1968) Szanda,  
tanár, költő

**Pribojszky Mátyás** (Okány, 1931) Tata, író

**Szajbely Zsolt** (Balassagyarmat, 1987) Rétság, költő,  
író, előadó

**Szokolay Zoltán** ( Hódmezővásárhely, 1956)  
Budapest, költő

**Székács László** (Budapest, 1946) Budapest,  
nyugdíjas mérnök, költő

**Végh József mkl.** (Diósjenő, 1953) Diósjenő,  
helytörténész, művelődési ház igazgató

**Impresszum:**

**Alapító-szerkesztő:**  
**Karaffa Gyula**

**Helytörténet:**  
**Végh József mkl.**

**Képzőművészet:**  
**Konczili Éva**

**Szerkesztőség címe:**  
**2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19**

**Telefon:**  
**+3630-383-5385**

**Email cím:**

[karaffagy@gmail.com](mailto:karaffagy@gmail.com)

[hgev@freemail.hu](mailto:hgev@freemail.hu)

**Weblapok:**

[www.karaffamese.freewb.hu](http://www.karaffamese.freewb.hu)  
[www.karaffagy.freewb.hu](http://www.karaffagy.freewb.hu)  
[www.karaffaboros.freewb.hu](http://www.karaffaboros.freewb.hu)

**Terjesztés kizárólag PDF  
formátumban.**

**Internetes lapunkra is vonatkoznak a szerzői  
jog védelmének szabályai, ezért a Börzsönyi  
Helikonban megjelent bármilyen anyag más  
felületen, lapban való felhasználásához az  
érintett Szerző  
előzetes engedélye szükséges!**



**Petrás Mária: Betlehem (kerámia, részlet)**